

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 2. maja 1893.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: c. kr. dvorni svetnik in voditelj deželne vlade baron Viktor Hein in okrajni komisar vitez Viljem Laschan. — Vsi člani razun: ekselenca knezoškof dr. Jakob Missia, grof Ervin Auersperg. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dne 28. aprila 1893.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 47. Poročilo deželnega odbora o zgradbi ceste Hrib-Soderšica.
4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Klenik za izločitev iz občine St. Peter in ustanovitev samostalne občine.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer:
 - o § 6.: Občila;
 - o § 3.: Deželna kultura
6. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:
 - a) Antona Koprivnikarja, bivšega podjetnika zgradbe ceste čez Wagenšperk, za doplačilo;
 - b) Glasbene Matice v Ljubljani za brezobrestno posojilo 6000 gld.;
 - c) županstva v Dolenjivasi za podporo za urejenje studencev v Grčaricah;
 - d) Jerneja Pečnika iz Krškega za nagrado in za podporo za nadaljevanje izkopavanja;
 - e) društva gospej krščanske ljubezni za podporo za poselsko zavelišče Jozefinum;
 - f) županstva v Dolenjem Logatcu za podporo za izpejlavo sanitetnih odredob c. kr. političnih oblastev;
 - g) županstva na Planini pri Vipavi za podporo za napravo vodnjakov;
 - h) županstva na Črnhemvrhu za podporo za napravo občinske poti;
 - i) podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaji, za podporo;
 - k) stavbinskega odbora na Bledu za podporo za napravo poti v strmi strani ob Radolni;

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 2. Mai 1893.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: k. k. Hofrath und Leiter der Landesregierung Victor Baron Hein und Bezirkscommissär Wilhelm Ritter von Laschan. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Erwin Graf Auersperg. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der VIII. Landtagsitzung vom 28. April 1893.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 47. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Hrib-Soderšitz.
4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Petition der Untergemeinde Klenik um Ausscheidung aus der Gemeinde St. Peter und Errichtung einer selbständigen Gemeinde.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über:
 - § 6: Communicationen;
 - § 3: Landeskultur.
6. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Petition:
 - a) des Anton Koprivnikar, gewesenen Unternehmers des Straßenbaues über den Wagenšperk, um Bewilligung einer Aufzählung;
 - b) der Glasbena Matica in Laibach um ein unverzinsliches Darlehen pr. 6000 fl.;
 - c) des Gemeindeamtes in Niederdorf um Subvention behufs Regulierung von Wasserquellen in Majern;
 - d) des Bartholomäus Pečnik in Gurtsfeld um Remuneration und Subvention zur Fortsetzung der Ausgrabungen;
 - e) des Frauenvereines der christlichen Liebe um Subvention für das Dienftbotenajhl Jozefinum;
 - f) des Gemeindeamtes in Unterloitsch um Subvention behufs Durchführung der von den k. k. politischen Behörden angeordneten Bestimmungen;
 - g) des Gemeindeamtes in Planina bei Wippach um Subvention zur Errichtung von Brunnen;
 - h) des Gemeindeamtes in Schwarzenberg um Subvention zur Herstellung eines Gemeinweges;
 - i) des Unterstützungsvereines für slovenische Universitäts Hörer in Wien um Subvention;
 - k) des Nothweinklamm-Baucomites in Velbes um Subvention zum Ausbaue des Weges durch die Nothweinklamm;

l) samostojnega ribarskega odseka c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za podporo za napravo novega vodovoda v ribogojnem zavodu na Studencu.

7. Ustno poročilo finančnega odseka o marg. št. 4. § 5 letnega poročila deželnega odbora (bilanca Ljubljanskega mestnega posojila).
8. Ustno poročilo upravnega odseka z načrtom zakona o izločitvi delne proge deželne ceste Logatec-Idrija od deželne meje pri Vrščevem do erarskega skladišča za les stoječega za mostom čez Nikovo v Zgornji Idriji iz kategorij deželnih cest (k prilogi 43.).
9. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve v Kamniškem cestnem skladovnem okraji se nahajajoče novo napravljene ceste, ki se odcepi v Radomljah od okrajne ceste Kamnik-Radomlje-Dob in stika pri Preserji z okrajno cesto Kamnik-Domžale-Sv. Jakob, z na njeh se nahajajočim novo zgrajenim mostom čez Bistrico, med okrajne ceste, in gledé opustitve okrajne ceste držeče iz Radomelj čez Homec na deželno cesto Kamnik-Trzin (k prilogi 44.).
10. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve v Ložkem cestnem skladovnem okraji se nahajajoče, 1,9 km dolge občinske ceste, ki se začneta pri mostu blizu Kozarš ter drži čez to vas do Poduba, kjer se stika z deželno cesto Lož-Planina, med okrajne ceste (k prilogi 45.).
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji:
 - a) zadruge kranjskih živinozdravnikov za ustanovitev deželnih živinozdravniških služeb;
 - b) občine Blejske, Gorjanske in drugih za razdelitev Radoljskega cestnega odbora v dva odbora;
 - c) županstva v Veliki Dolini za olajšave pri legaliziranju listin do vrednosti 100 gld.;
 - d) delegacije avstrijskega shoda inženirjev in tehnikov za pripoznanje volilne pravice tehnikom in virilnega glasü rektorjem tehničnih višjih sol;
 - e) podobčine Vrhpolje za uvrstitev Vrhpoljsko-Dupeljske občinske ceste med okrajne ceste.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o § 5. letnega poročila deželnega odbora marg. št. 1, 2 in 3.

l) der selbständigen Fischereisection der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention behufs Herstellung einer neuen Wasserleitung in der Fischzuchtanstalt in Studenz.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über § 5, Marg. Nr. 4, des Rechenschaftsberichtes des Landesauschusses (Bilanz des Laibacher städtischen Anlehens).
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, mit welchem der Gesewentwurf, betreffend die Ausschcheidung der zur Leitisch-Jordaner Landstraße gehörigen Theilstrecke von der Landesgrenze bei Verscevo bis zum ärarischen Legstättengebäude hinter der Nikovabrücke in Ober-Idria aus der Kategorie der Landesstraßen, vorgelegt wird (zur Beilage 43).
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreichung der im Straßen-Concurrenzbezirke Stein vorkommenden, in Radomle von der Stein Radomle-Micher Bezirksstraße abzweigenden, bei Preserje in die Stein-Domschale-St. Jakober Bezirksstraße einmündenden neu hergestellten Straße sammt der in ihrem Zuge gelegenen neu erbauten Brücke über die Feistritz in die Kategorie der Bezirksstraßen und Auflassung der Bezirksstraße von Radomle über Homec bis zur Einmündung in die Stein-Tersainer Landstraße (zur Beilage 44).
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreichung der im Straßenconcurrentbezirke Laas vorkommenden, bei der Brücke nächst Kolarjche beginnenden, 1,9 km langen Gemeindefstraße mit dem Zuge über die gleichnamige Ortschaft bis zur Einmündung bei Rudob in die Laas-Planinaer Landesstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 45).
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition:
 - a) des Verbandes der krainischen Thierärzte um Creirung von landschaftlichen Thierärztestellen;
 - b) der Gemeinden Velbes, Görjach und anderer um Theilung des Bezirksstraßenauschusses von Radmannsdorf in zwei Ausschüsse;
 - c) des Gemeindeamtes in Großdolina um Erwirkung von Erleichterungen bei der Legalisierung von Urkunden bis zum Werte von 100 fl.;
 - d) der Delegation des österreichischen Ingenieur- und Architektentages um Zuerkennung des Wahlrechtes der Techniker und der Virilstimmen der Rectoren der technischen Hochschulen;
 - e) der Untergemeinde Oberfeld um Einreichung des Gemeindefweges Oberfeld-Duple in die Kategorie der Bezirksstraßen.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über: § 5, Marg. Nr. 1, 2 und 3.

Seja se začne ob 11. uri 35 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 35 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dne 28. aprila 1893.**1. Lesung des Protokolls der VIII. Landtags-Sitzung vom 28. April 1893.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VIII. seje v nemškem jeziku. — Sieht das Protokoll der VIII. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Prosim gospoda zapisnikarja, da naznani sklep zadnje tajne seje.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Sieht:)

„Francetu Trtniku, kontrolorju deželne blagajnice kranjske, dovoljuje se osobne doklade letnih 100 gld. za toliko časa, dokler ne pride v višji razred ali se mu sicer plača ne poviša.“

Deželni glavar:

Naznanjam, da sem dovolil gospodu deželnemu poslancu grofu Ervinu Auerspergu 8 dnevni dopust.

Izročen mi je bil od gospoda poslanca Šukljeta samostalni predlog, ki se glasi:

(Bere: — Sieht:)

„Samostalni predlog poslanca Šukljeta in tovarišev:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Kiparju Alojziju Ganglu izreka se za njegove umotvore za gledališko zgradbo priznanje deželnega

zboru ter dovoli iz deželnih sredstev nagrada 500 (petsto) goldinarjev.

V Ljubljani 2. maja 1893.

Fr. Šuklje

Murnik
Iv. Hribar
Hinko Kavčič
Dr. I. Tavčar

J. Kersnik
Dr. Vošnjak
Jos. Lenarčič
L. Svetec.
Detela.“

Utemeljevanje tega samostalnega predloga postavil bodem na dnevni red prihodnje seje.

Došle so sledeče peticije, in sicer izročam jaz nastopne:

Patriotischer Landeshilfsverein vom rothen Kreuz in Laibach ersucht um Befanntgabe, ob und in welchem Maße die Cholera-Hilfsaction im Lande Krain durch den Landesfond unterstützt werden könnte.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Zarnik Helena, soproga umirovljenega učitelja v Ljubljani, prosi podpore za izobrazbo svoje hčere.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Hočevar Karolina, učiteljska udova v Črnomlji, prosi podaljšanja miloščine letnih 50 gld.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Krajni šolski svet v Hrenovicah prosi podpore za ograjo šolskega vrta.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo Leban Jankota, nadučitelja v Begunjah pri Cerknici, za denarno podporo v literarne namene.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam še sledeče prošnje:

Županstvo v Prevojah prosi podpore za pogorelce.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Županstvo v Ribnici prosi podpore za napravo vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Slovensko planinsko društvo v Ljubljani prosi deželne podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo zastopnikov podobčin Selšček in Begunje za podporo za napravo vodovoda.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Der Herr k. k. Hofrath und Leiter der Landesregierung Baron Hein hat das Wort.

**C. kr. dvorni svétnik in voditelj deželne vlade
baron Hein :**

(Bere: — Šiešt:)

„Visoki deželni zbor!

V III. seji visokega deželnega zbora dne 21. septembra 1892. so vložili gospodje poslanci Klun, Povše, Lavrenčič, Dragoš, Hribar, Pakiž, Stegnar, Žitnik, Mesar, Ogorelec, dr. Papež, Kavčič, Svetec, Klein, dr. Tavčar, Lenarčič in dr. Vošnjak na učno upravo nastopno interpelacijo:

1. Zakaj krati visoka c. kr. naučna uprava naši slovenski ukazeljni mladini pravico do vstopa v gimnazije?

2. Ali ji je resna volja, da popolni slovensko nižjo državno gimnazijo v Ljubljani v 8-razredno popolno gimnazijo in ji priskrbi novo poslopje?

3. Ali se ni še visoka c. kr. naučna uprava prepričala, da bi z ozirom na tolikoštevilne prošnje in oglase za prejem v gimnazije vendar že zopet otvorila toliko potrebno in obče željeno gimnazijo v Kranji?

Vsled pooblaščenja Njega prevzvišenosti gospoda ministra za bogočastje in nauk mi je čast, na to interpelacijo odgovoriti takó:

1. K prvi zgoraj navedeni točki je dala povod ta okolnost, da se ob pričetku šolskega leta 1892/93. ni dovolilo odpreti drugi vzporedni razred k prvemu razredu na državni nižji gimnaziji. V tem oziru je dognano, da se je oglasilo v julijski dóbi leta 1892. za vzprejem v I. razred državne nižje gimnazije 138 učencev, da izmed teh dva nista prebila vzprejemne preskušnje, da so trije med počitnicami prostovoljno odstopili — in da je torej ostalo 133 učencev.

Z ozirom na to, da je bilo v septemberski dóbi vzprejeti še nekaj učencev ter se je bilo nadjati, da pride tudi nekaj repetentov, vložilo je sicer ravnateljstvo nasvét, naj se dovoli drugi vzporedni razred. Učna uprava vendar na ta nasvét ni mogla pristati, ker ni bilo nikjer na razpolaganje nobenega količkaj primerne prostora za drugi vzporedni razred, vrhu tega je pa število v slovenski oddelek prvega razreda vzprejetih učencev znašalo samo 43, tako da je bila učeči se mladini dana prilika, vzprejeti biti v ta oddelek, s čimer se tudi na korist obeh zavodov število učencev primerno izravná, naposled tudi zategadelj ne, ker kaže izkušnja, da, kadar je plačati ukovino, redno odpade večje število slabejših učencev.

Resnično so bili v septemberski dóbi tisti učenci, ki so se oglasili za vzprejem v I. razred nižje gimnazije, pa so bili zavrnjeni, v kolikor so prestali vzprejemno preskušnjo, vzprejeti v slovenski oddelek I. razreda višje gimnazije, in tedaj pravica slovenske mladine do vstopa v gimnazije ni bila kratena. Razven tega se je število učencev v I. razredu nižje gimnazije od 147 ob začetku šolskega leta do konca leta 1892. zmanjšalo za 14 in do konca I. semestra 1892/3. za 19, potem v istem razredu na višji gimnaziji od 114 ob začetku šolskega leta do konca leta 1892 za 19 učencev in do konca I. semestra 1892/3 za 26 učencev. Iz tega se vidi, da je bilo ravnanje učne uprave primerno obstoječim razmeram.

2. Kar se tiče zidanja novega gimnazijskega poslopja v Ljubljani, usojam se pripomniti, da je učna uprava z ozirom na nedostatne prostore, v katerih sta nastanjeni obe gimnaziji v Ljubljani, zidanje novega gimnazijskega poslopja vzela v premislek ter naročila, da se izvrše dotične obravnave, katerih rezultat pa je bilo mogoče, sele pred kratkim časom predložiti s primernimi nasveti.

3. Nadalje mi je visokemu deželnemu zboru naznaniti, da je učna uprava na prošnjo, v novjšem času izročeno ji od občine Kranjske, da bi se iznova otvorila poprej ondot bivša nižja gimnazija, eventualno da bi se ustanovila popolna gimnazija v Kranji, z ministerskim razpisom z dne 7. aprila 1893 — se ve da popolnoma brez kvare svojih dotičnih ukrepov — ukazala potrebne poizvedbe, katere se zdaj vrše.

(Klici na levi: — Rufe linfs: Dobro! Dobro!).

Ker je uravnava in popolnitev državne nižje gimnazije v Ljubljani z óno eventualne ustanovitve popolne gimnazije v Kranji v najožji zvezi, mora se počakati posledek naročenih poizvedeb, pričetih o zgoraj omenjeni prošnji občine Kranjske, predno se razširjanje prvega učnega zavoda more dalje vzeti v premislek.“

(Odobranje na levi in v središču. — Beifall linfs und im Centrum.)

Deželni glavar:

Izročila sta se mi še dva samostalna predloga. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita samostalni predlog gospoda poslanca Hribarja in tovarišev.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Šiešt:)

„Poslanca Ivana Hribarja in tovarišev samostalni predlog glede drugovrstnih železnic.

Visoki deželni zbor naj sklene:

Da se uspešneje razvije obrtnost in trgovina ter povzdigne narodno gospodarstvo in tako pride v okom od dne do dne naraščajočej bedi — zlasti med kmetiškim prebivalstvom — v deželi Kranjskej; smatra deželni zbor za najboljše sredstvo napravo drugovrstnih železnic, katere bi vezale glavne proge s takimi kraji, v katerih je že udomačena kaka obrtnost in se je nadejati, da se spopolni in dovrši; dalje s kraji, ki imajo uvaževanja vredno gospodarsko produkcijo; in konečno s kraji, kjer bi se dala eksploatovati prirodna bogastva. Ob jednom izreka deželni zbor, da smatra za jedno najvažnejših nalog dežele, da napravo taci občil vsestransko pospešuje in iz deželnih sredstev podpira.

V Ljubljani, dne 2. maja 1893.

Iv. Hribar

dr. I. Tavčar
Murnik
dr. Vošnjak
Hinko Kavčič
dr. vit. Bleiweis

Šuklje
Jos. Lenarčič
Klein
L. Svetec
Fr. Višnikar
Janko Kernik“.

Deželni glavar:

Utemeljevanje tega samostalnega predloga postavil bodem na dnevni red ene prihodnjih sej.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita še samostalni predlog gospoda poslanca Kersnika in tovarišev.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — liešt:)

„Slavni deželni zbor! Gledé na to, da slamarska obrt v Domžalah in okolici zadnja leta vidno propada, gledé na to, da tiči glavni uzrok tega propada v tem, da razpolaga tuja konkurenca z boljšim surovim materijalom in finejšim pletenjem nego je domače, gledé dalje na to, da so podani naravni pogoji za toliko povzdigo teh faktorjev na domačej zemlji, da bi bolje vzgojeni mogli uspešno stopiti v boj s tujimi izdelki, — stavijo podpisani predlog:

Deželnemu odboru se naroča, obrniti svojo pozornost na to vprašanje ter zlasti razmotrivati, kako bi se vpeljalo in povzdignilo pridelovanje boljše surove slame, in kako bi bilo pridobiti in nastaviti sposobne učitelje, ki bi poučevali v pletenji po inozemskih vzorcih, — ter gledé pokritja potrebnih stroškov oziroma prispevka k istim stopiti z vlado v dogovor.

V Ljubljani dné 2. maja 1893.

Janko Kersnik

Murnik	Fr. Višnikar
Hribar	Klein
Dr. I. Tavčar	Hinko Kavčič
Jos. Lenarčič	L. Svetec
Dr. vitez Bleiweis	Šuklje“.
Dr. Vošnjak	

Deželni glavar:

Tudi utemeljevanje tega samostalnega predloga postavil bodem na dnevni red ene prihodnjih sej. Sedaj preidemo k točki 3. dnevnega reda, to je:

3. Priloga 47. Poročilo deželnega odbora o zgradbi ceste Hrib-Soderšica.**3. Beilage 47. Bericht des Landesauschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Hrib-Soderšitz.**

(Izročí se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Točka 4. dnevnega reda je:

4. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Klenik za izločitev iz občine Št. Peter in ustanovitev samostalne občine.**4. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Untergemeinde Klenik um Ausscheidung aus der Gemeinde St. Peter und Errichtung einer selbständigen Gemeinde.****Poročevalec dr. Papež:**

Visoki deželni zbor! V imenu upravnega odseka imam čast, poročati o prošnji podobčine Klenik za izločitev od katasterskih občin Radohovavas in Palčje in ustanovitev kot samostojno občino „Klenik“. Ta prošnja s temi zahtevami spada popolnoma v področje uradnega poslovanja deželnega odbora. Treba poizvedovanj, ali so podatki istiniti, ki so navedeni, treba vrh tega poizvedovati razmere, ki niso naglašene v prošnji, n. pr. meje bodoče katasterske občine in vsled tega je upravni odsek sklenil, izročiti to prošnjo v rešitev deželnemu odboru. Vender pa je upravni odsek tudi uvaževal, kar je v prošnji razloženo glede žive potrebe, da se loči podobčina Klenik iz katasterskih občin Radohovavas in Palčje in ustanovi kot samostojna katasterska občina, kajti vas Klenik obsega 350 duš, 59 posestnikov in nad 1301 oralov 1460□ sežnjev zemljišča. Zemljišča podobčine Klenik spadajo en del k Radohovaški in drugi del k Palški katasterski mapi in sicer 601 oralov 1460□ sežnjev k katasterski občini Radohovavas in nad 700 oralov pa k katasterski občini Palčje. Že te razmere v obsegu zemljišč govore za to, da bi se ustreglo prošnji. Razun tega je navedeno v prošnji, da so razmere glede lovskega zakupa neznosne, kajti prošnja se nadalje glasi: „kadar se lov soseske Radohovevasi daje v najem, daje se tudi tje spadajoči del Klenika ob enem v najem ter se dotični zakup med obe soseski enakomerno razdeli, vsled česar se posestnikom iz Klenika očitno krivica godi. Končno je tudi naglašeno, da je glede zemljiško-knjižnih zadev vas razdeljena tudi na dve strani in da posestniki večkrat ne vedó, kje bi poiskali, kar žele poizvediti pri zemljiški knjigi oziroma pri davkariji.

Vsled tega je sklenil upravni odsek priporočati, da se omogoči ta ločitev in dotični predlog se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželnemu odboru se naroča, da stori, kar je potrebno, da se omogoči izločitev vasi Klenik v občini Sv. Peter na Krasu iz katasterskih občin Radohovavas in Palčje in v prihodnjem zasedanji o tem poroča“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustatí.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

5. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer:

o § 6. Občila.

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses, und zwar über:

§ 6. Communicationen.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu gospodarskega odseka mi je čast, poročati o § 6. poročila o delovanju deželnega odbora za dobo od 1. januarja do 31. decembra 1892 namreč o občilih.

Splošni utis, ktereга nareja to poročilo, je ta, da so posamezni cestni odbori svoje naloge brez posebnega pritiska dobro in pravočasno zvrševali in tudi pravilno sestavljene proračune o pravem času deželnemu odboru doposlali.

Le v jednom slučaju je bil deželni odbor primoran, priganjati za proračun ter načelniku cestnega odbora zažugati z globo, ako ta ne bode svoje naloge bolje zvrševal, kajti proračun bil je poslan šele 10. junija in tudi zapisnik jako površno sestavljen.

Priklade na davek gibale so se od 4 — 25 % in sicer so bili v najugodnejšem položaji s priklado do 5 % okraji: Brdo in Postojna; od 6 — 10 % okraji: Idrija, Kostanjevica, Kranj, Kranjskagora, Ljubljana, Metlika, Senožeče, Tržič, Vipava, Vrhnika in Zatična; od 11 — 15 % okraji: Bistrica, Črnomelj, Kamnik, Litija, Mokronog, Novomesto; od 16 — 20 % okraji: Krško, Logatec, Kočevje, Lož, Radeče, Radoljca, Loka, Vel. Lašče, Žužemberk; najneugodnejša bila je Ribnica z 25 %.

Proti prikladom v obče ni bilo mnogo pritožeb, le v 3 slučajih oglasile so se občine proti njim in sicer v okrajih Bistrica, Kočevje in Krško.

V le malo slučajih bil je deželni odbor prisiljen, poseči v proračune dotičnih odborov ter zmanjšati prvotno nastavljene prikladne odstotke, tako v Kočevji, kjer je prvotnih 50 % znižal na 20 % in tako ob enem rešil dotične pritožbe občin.

Kranjskogorski cestni odbor opomniti se je moral, da so nekatere okrajne ceste bile uvrščene med deželne, vsled tega se je tudi proračunena potrebščina zmanjšala od 15 % na 10 %.

Radeškemu odboru se je vrnil proračun, ker je izkazal 30 % priklado, z naročilom, da naj izloči ona dela, ktera bi se dala eventuelno odložiti za poznejše leto in tako se je znižala priklada od 30 % na 20 %.

Končno je bilo še odboru Velkolaškemu znižati priklado od 35 % na 20 % z naročilom, da naj občine same preskrbe gramozovo dovaževanje.

Deželna podpora se je delila v 10 slučajih in sicer:

300 gld.	v	Črnomelj za gramož na cesti Brezovci Čeplje;
1.000 „	{	Kočevje za tekoči potrebščine,
1.000 „	{	in za Dragansko cesto;
5.000 „	v	Kranj za most pri Smledniku;
3.000 „	v	Krško za preložitev klanca pri Selih;
1.000 „	v	Ljubljano za popravo poti od Podpeč do Dolzega grabna, da se more potem uvrstiti med okrajne ceste;
1.000 „	v	Ribnico za tekoče potrebščine;
1.300 „	{	Vel. Lašče za tekoče potrebščine
500 „	{	in za most čez Rašico;
1.000 „	v	Radoljco za tekoče potrebščine;
3.000 „	v	Vrhniko za preložitev klanca na okr. cesti v Podlipo, kateri znesek se pa še ni izplačal;
3.000 „	v	Žužemberk za preložitev klanca v Žužemberku

skup. 21.100 gld.	cestnim odborom, dalje:
100 „	podobčinam Čemšenik in Brezje;
1.000 „	občini Planina za preložitev ceste od Planine na državno cesto;
600 „	odboru Vrhniskemu za pot iz Polhovega Gradca na Čenivrh;
500 „	občini Budanje za zvezo z državno cesto

skup. 2 200 gld.

Odpis dolga se je vršil le jedenkrat in sicer pri cestnem odboru Logaškem v skupnem znesku 3391 gld. 37 kr.

Obroki za vrnitev pa so se podaljšali na jedno leto, sledečim okrajem: Kranjski gori 610 gld., Metliki 400 gld., Škofjiloki 1000 gld., Vel. Laščam 1000 gld.

Posojilo vrnil je jeden okraj in sicer Senožeče 300 gld.

Novih posojil pa so dobili: Novomesto 1000 gld. do 1. decembra 1893, Škofjaloka 1000 gld.

Gospodarski odsek k posameznim marginalnim številkam ne nareja nikakih posebnih opomb ter predlaga visoki zbornici:

Visoki deželni zbor naj sklene: „§ 6. letnega poročila deželnega odbora vzame se z odobrenjem na znanje.“

Prosim, da se otvori splošna razprava.

Deželni glavar:

Otvaram splošno debato. Želi kdo bosedeti?

(Nihče se ne oglasi. — Nientand meldet sich.)

Ako ne, prestopimo v nadrobno razpravo. Prosim gospod poročevalec!

Poročevalec Lenarčič:

Za posebno razpravo nasvetujem, da smem imenovati le dotične okraje brez navajanja posameznih marginalnih števil.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec nasvetuje, da sme navajati le naslove posameznih cestnih okrajev, ne da bi čital tudi posamezne marginalne številke.

Ako nihče ne ugovarja? (Nihče ne ugovarja. — Wird kein Widerspruch erhoben) prosim gospoda poročevalca, da postopa v tem smislu.

Poročevalec Lenarčič:

(Bere naslove cestnih okrajev: Bistriškega do Mokronoškega, ki se vzamejo na znanje. — Ließt die Namen der Straßenbezirke Feistritz bis Möttling, welche zur Kenntniß genommen werden.)

Cestni okraj Novomeški!

Predlagam, da se poročilo pod tem naslovom vzame na znanje.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Ritter von Langer hat das Wort.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Die Gemeinde Prečna wird von einer Bezirksstraße durchzogen. Diese Bezirksstraße ist insoferne von Wichtigkeit, als auf derselben sowohl der größere Theil des Holzes, welches Rudolfswert zu Heizzwecken bedarf, als auch ein großer Theil des Baumaterials nach Rudolfswert verfrachtet wird. Unter den jetzigen Baumständen ist anzunehmen, daß in dieser letzteren Beziehung ein noch größerer Verkehr stattfinden werde. In Anbetracht dessen war die Gemeinde Prečna bestrebt, um die Umlegung einer Steigung dortselbst, welche für die leichte Verfrachtung ein Hindernis bildet, beim Landesausschusse anzufuchen. Jene Steigung ist eine kurze Strecke, deren Umlegung keine großen Kosten verursachen würde. Die Gemeinde Prečna hat demzufolge also an den Landesausschuß die Bitte gerichtet, die Sache in Erwägung zu ziehen. Das betreffende Gesuch ist dem Bezirks-Straßenausschusse Rudolfswert mit der Bitte überreicht worden, dasselbe zu begutachten und jonach an den Landesausschuß einzufenden. Dies geschah im Jahre 1891. — Wie ich mich erkundiget habe und constatiren kann, ist das Gesuch bisher vom Bezirks-Straßenausschusse noch nicht dem Landesausschusse vorgelegt worden, weil der Bezirks-Straßenausschuß das Gutachten noch nicht zu Stande gebracht hat. Ich stelle daher im Interesse der Gemeinde Prečna an den Landesausschuß die Bitte, derselbe möge den Bezirks-Straßenausschuß Rudolfswert auffordern, in seiner Amtsführung eine größere Beschleunigung einzuführen.

Landeshauptmann:

Da der Herr Abgeordnete Ritter von Langer keinen concreten Antrag gestellt, sondern diese Angelegenheit nur der Berücksichtigung des Landesausschusses empfohlen hat, glaube ich versprechen zu können, daß seinem Wunsche Rechnung getragen werden wird.

Gospod poročevalec predlaga, da se poročilo pod naslovom: „Cestni okraj Novomeški“ vzame na znanje.

Ako nihče več ne želi besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich) prestopimo na glasovanje in prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Bere naslove cestnih okrajev: Postojnskega do Žužemberškega, ki se vzamejo na znanje. — Ließt die Namen der Straßenbezirke Adelsberg bis Seifenberg, welche zur Kenntniß genommen werden.)

Pod marg. št. 96. je povedano, da se je nakazala podpora za dotično pot.

Predlagam, da se marg. št. 96. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 97. govori o podpori 1000 gld., ki se je dovolila občini Planina za prelozitev ceste, ki pelje od Planine do državne ceste.

Predlagam, da se marg. št. 97. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 98. govori o občinski cesti Rakitna-Borovnica. Županstvu v Borovnici se je naročilo, da naj poroča, kako bi se pokrili troški, ali županstvo dosedaj temu naročilu še ni ustreglo.

Predlagam, da se poročilo pod marg. št. 98. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ravno tako predlagam, da se vzamete na znanje marg. št. 99 in 100.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 101. Sklep deželnega zbora je bil, da prevzame dežela pri zgradbi mostu dve tretjini, občina Radeška pa eno tretjino troškov,

Deželnemu odboru naročilo se je, prositi visoko vlado in štajerski deželni odbor za primerne prispevke in dovoljenje pobiranja mostarine ter si po občini Radeški zagotoviti pokritje ene tretjine troškov.

Visoko c. kr. ministerstvo za notranje reči dovolilo je podporo 30.000 gld. v 3 letnih obrokih po 10.000 gld. pod sledečimi pogoji: „1. Predložiti je natančni podrobni načrt in dan je ob enem predpis, kako obteženje mora stavba prenesti. 2.) Da skrbite za pokritje ostalih troškov deželi Štajerska in Kranjska. 3. Most se ima vzdržavati brez državne pomoči. 4. Prvi obrok bi se izplačal leta 1894.“ Ministerstvo pridržalo si je odobrenje načrta. Komiteju za zgradbo naznanilo se je, da znaša nepokrita potreščina 50.000 gld. Deželni odbor naročil je županstvu v Radečah, da zagotovi eno tretjino ter se tudi ob enem obrnil do deželnega odbora Štajerskega in do okrajnega zastopa v Laškem trgu.

Deželni odbor naprosil je c. kr. vlado za vodoravno postopanje ter vprašal, če se velja Najvišje potrjenje deželno-zborskega sklepa, da se dovoljenje podjetnikom pobirati 50 let mostarino. Občinski odbor v Radečah je sklenil, vzeti posojilo za pokritje

eno tretjino; deželni odbor Štajerski je pa odgovoril, da ne more priporočati deželnemu zboru vdeležitve pri zgradbi mostu.

Načelnik okrajnega zastopa v Laškem trgu pismeno še ni odgovoril, obljubil pa je pri lokalnem ogledu prispevek 1000 gld.

C. kr. deželno predsedstvo naznanilo je, da je treba, pobiranje mostarine urediti potom zakona.

Predlagam, da se poročilo deželnega odbora pod marg. št. 101 vzame na znanje

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno predlagam še:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„§ 6, „Občila“, marg. št. 1 do 101, deželnega odbora letnega poročila se vzame na znanje.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde predlogu, da se vzame § 6. v celoti na znanje, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

o § 3.: Deželna kultura.

§ 3: Landescultur.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor! Upravni in gospodarski odsek je pregledal in pretresaval poročilo o § 3. deželno-zborskega letnega poročila in sicer lit. A., marg. št. 1 — 49. Ker je poročilo jako obširno, in gotovo tudi zanimivo in ker so je častiti gospodje poslanci gotovo že natančno prebrali in poučili, meni upravni odsek, da zadostuje, ako le v kratkih besedah označim njegovo mnenje in naznanim predloge, odobritev in sprejemanje na znanje. Mislim, da bode stvar najhitreje končana, ako preidemo takoj v specialno pregledanje; dovoljeno mi bodi, da preberem poročilo in pri vsaki številki pustim nekoliko presledka, če bi kdo častitih gospodov poslancev hotel spregovoriti.

Deželni glavar:

Ker poročilo obsega več točk, mora se po opravljenem redu vršiti splošna razprava.

Če želi kdo govoriti v splošni razpravi, prosim, da se oglasi.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, zmatram, da so gospodje poslanci s tem zadovoljni, da se takoj prične specialna debata.

Prosil bi, da se, kdor hoče govoriti k tej ali oni točki, oglasi pri dotični točki.

Prosim gospoda poročevalca, da prične svoje poročanje.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 1 poroča deželni odbor o dopolnitvi zabrambe pri potoku Trbiža in k temu je le to pripomniti, da je za pogojzditve strmin porabilo se 100 gld., kar je prav, ker le s tem, da se uzroki odpravijo, bo stalno dosegel se smoter zgradbe.

Pod marg. št. 2 razvideti je, da je deželni odbor pritrtil predlogu vlade ter prevzel polovico odškodovanja za elementarne škode pri Belem potoku, katere so imeli podjetniki zagrabenih del trpeti vsled elementarne nezgode.

Tudi visoko ministerstvo je pritrnilo temu, sicer s tem, da se manj imoviti podjetniki odškodujejo.

Pod marg. št. 3 poroča deželni odbor, da je izdelavanje načrtov za zgradbo hudournikov v Šent Anski dolini pri Trziču vendar prevzela država. Pač pa je deželni odbor na nujno prošnjo županstva v Št. Ani poslal deželnega inženirja Hraskyja, da preišče, kako bi se tudi zasipi v Mošeniškem potoku mogli zabraniti. Deželni inženir je izdelal načrt in vlada je z ozirom, da je uravnava tega potoka v prvi vrsti v korist ondotne državne ceste, privolila v to, da je 60% stroškov prevzela tako, da je dežela imela le 40% stroškov prevzeti.

Iz marg. št. 4 posneti je, da se je podaljšanje dolinske zapore v Bistriškem potoku pri Mojstrani zvršilo; prav tako se je nujno delo uravnave hudournikov Krotnik in Suhelj pri Kranjski Gori prav dobro in naglo dovršilo, za kar je bilo stroškov 3804 gld.

Obžalovati je le, da so adjacenti posestniki tako malo pripomogli za zvršbo tega le jim koristnega uravnavega dela.

Iz marg. št. 6 sledi, da so se vse zasilne zgradbe, katere so bile vsled lanskih vodnih poškodb na Gorenjskem potrebne, ob deželnih stroških zvršile in sicer inundacijski most čez Belipotok, nabrešna zgradba pri mostu, iztrebljenje Belega potoka pod mostom, preložitev Grajsinskega jarka in poprava razdrte grape in podrova pri Balojevem jarku.

Nadalje je omenjati, da je na predlog deželnega odbora visoko kmetijsko ministerstvo naročilo gojzdotehničnemu uradu, da izdela načrte za zgradbo in uravnavo vseh hudournikov na Gorenjskem osobito v političnem okraji Radoljskem. Na podlagi teh načrtov vršili se bodo svoječasno obravnave za zvršbo teh zgradbe, katere šele bodo stalno odpraviti mogle sedaj vedno ondotnim krajem pretéče katastrofe.

K marg. št. 7 omeniti je, da je deželni odbor naprosil okrajno glavarstvo v Radoljci, da se ustanovi vodna zadruga za gorenjo Savsko dolino v svrhu ohranitve dosedajnih zagrabenih naprav. Upravni odsek priporoča deželnemu odboru, da z vso strogostjo zahteva povsod take zadruge, ker le tako je mogoče upati, da se z velikimi stroški izvedena obranbena dela dobro ohranijo.

Glede marg. št. 8 pa je deželni odbor visoki zbornici poseben zakonski načrt predložil.

Zelo zanimivo in važno je poročilo pod marg. št. 9 in 10 glede Save, največje reke v naši deželi.

Ze leta in leta se slišijo tozbe, koliko imajo vaščani ob Savi stanujoči trpeti po povodnjih in po tej reki sploh, ki je na stotine oralov polja in travnikov spodjedla in odnesla. Iz tega poročila povzeti je, da je visoko ministerstvo odposlalo svojega zastopnika veščaka, ki je v družbi s zastopniki tukajšne deželne vlade in našega deželnega odbora pregledal celo črto od Medvod pri izlivu Sore v Savo do Litije. Komisija se je izrekla, da se z ozirom na dobro zvezo naravnih lastnosti obrežja in onih zgradb, ki so dalje naprej za uravnavo potrebne, prične uravnava Save že pri mostu v Tacnu. Konstatoval se je velik udor na levem bregu pri Gmeljnih, ki škoduje ne le zemljiščem ležečim ob tem bregu ampak tudi reki sami, ker prav odtod prihaja silno veliko prodovine v strugo.

Prav tako se je soglasno priznala velika potreba in nujnost zaradi obrambe pri vaseh: Stožice, Tomačevo, Jarše, Oberje in Sv. Jakob. Ker je upravnemu odseku znano, da ta nevarnost vedno večja postaja, priporoča deželnemu odboru, da obvesti visoko ministerstvo o tem in izprosi, da se tu brez odloga prično obrambena dela, ker se je sicer bati, da bodo dosedanja pod Stožicami zvršena obrambena dela brezuspešna, kakor je zvržba tega obrambenega dela tudi neobhodno nujno potrebna, da se zvezni zid pri Sneberjih ne spravi v nevarnost, ki je sedaj izpostavljen najnevarnejšemu pritisku spreminjajočega se toka reke.

Tudi je komisija priznala, da bode treba tudi Bistrico od nje izliva v Savo nazaj najmanj do okrajno cestnega mostu primerno uravnati, ker sicer bi za slučaj, da bi Bistrica svoj desni breg pri izlivu prodrla, zgradbe na levem bregu proge, kjer se izliva v Savo, prišle v veliko nevarnost, kakor dosedanje skušnje uče, da po vsaki večji povodnji so odnotne zgradbe poškodovane in se morajo popravljati. Nadalje je komisija presodila, kaj se ima v varstvo zemljišč storiti od vasi Senožeti, ob Slapnici, Kresniških Poljanah, Kresnicah in pod Litijo.

Pri tej komisiji se je tudi osobito po zastopniku deželnega odbora konstatovalo, da so po dosedanjih uravnavnih zgradbah dobro zavarovane poprej v toliki nevarnosti se nahajajoče vasi: Sneberje, Brinje, Pečnik, Beričevo, Podgrad, Dol, Kleče, Dovsko.

Deželna vlada je po končani tej komisiji obvestila deželni odbor, da so vsi stroški za ta uravnavnna dela od mostu pri Tacnu do Črnuškega mostu in odtod naprej do Sv. Jakoba proračuneni na 740.000 gld., ter da bi država, ker se tu na Savi le prav malo plovi in brodari in bi to podjetje le ob vodi ležečim zemljiščem koristilo, zamogla zvršitev tega dela le tedaj zagotoviti, če bi se podjetje iz deželnih sredstev in od mejašev zdatno podpiralo, to je, da bi se zvršilo na podlagi deželnega zakona. Temu pa je deželni odbor ugovarjal in sicer z vso pravico, ker ta kos uravnavnega dela bi služil v veliki meri v korist državnemu mostu pri Črnučah in mostu železnice Kamniške.

Tudi je deželni odbor navajal, da še ni končno dognano, katere vode so na Kranjskem državne reke in je sploh negotovo, ali ni tudi ta proga reke državna, kar je visoka vlada 1886. l. tudi že priznala.

Pač pa je deželni odbor se izjavil, da bo deželnemu zboru priporočal po vsej mogočnosti prispevati k zvršbi teh uravnavnih zgradb ter da bi se iz deželnega zaklada dalo v to svrhu 57.000 gld., ki bi se v teku desetih let letno po 5.700 gld. izplačali.

Upravni odsek odobruje vse te določbe deželnega odbora, kakor tudi oni dopis z dne 31. julija 1886. leta, v katerem je visoko vlado poprosil za uredbo in uvrstitev vseh vodá na Kranjskem ter izraža odsek svojo živo željo, da se že končno reši to toliko važno in za prihodnje uravnave pa tudi vodopravne pravice prepotrebna zadeva.

Š. k. Hofrath Baron Sein:

Ich erlaube mir zu dem in Verhandlung stehenden Rechenhaftsberichte und zwar gerade mit Rücksicht auf die letzt berührte Marg. Zahl 10 die Mittheilung zu machen, daß das hohe k. k. Ministerium des Innern mit Erlaß vom 26. April 1893 die Anträge des Landesauschusses zur Kenntnis genommen, und die Einleitung der Concurrenzverhandlungen mit sämmtlichen Interessenten unter Heranziehung des ärarischen Straßensfondes und der Localbahn Laibach-Stein angeordnet hat; diese Verhandlungen werden demnächst durchgeführt werden. (Odobranje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 11. razvideti je, da je deželni odbor za uravnavo Save v delni progi od Senožet do Kresnic-Ribč dovolil 2500 gld. in se, kolikor je znano, ta uravnavnna dela že pridno vrše.

Iz marg. št. 12. presoditi je, da je vlada doposlala deželnemu odboru operat o uravnavi Krke, po katerem bi popolna uravnava te reke stala jeden milijon goldinarjev, delna uravnava pa 160.000 gld.

Pod marg. št. 13. poroča deželni odbor o osuševanju Račenske doline, ter da je visoko kmetijsko ministerstvo v to svrhu nakazalo 3000 gld. državne podpore.

Glede pod marg. št. 14. navedenih Kočevskih kotlinskih dolin se je ravnokar objavilo, da bo poseben predlog o tem visoki zbornici došel. Upravni odsek priporoča deželnemu odboru, da izposluje še nadaljno preiskovanje vseh kotlin v Kočevskem, Ribniškem in Velikolaškem okraji, da se na podlagi načrtov potem more dognati toli potrebno osušenje teh dolin.

Upravni odsek odobruje deželnega odbora korake glede iztrebljevanja vodnih rovov v Planinski dolini (marg. št. 15).

Važen je odlok visokega kmetijskega ministerstva glede hidrografičnih preiskav, marg. št. 16., zvršenih v Planinski dolini po adjunktju Puticku, ki

je trdil, da bi se zamogle povodnji iz ondotnih kotlinskih dolin neškodljivo za druge nižje ležeče kraje odvajati. Ministerstvo izjavlja se, da ne more mnenju projektanta brezpogojno in brez pridržka pritrditi, ker vendar ni izključen vsak dvom, da bi spodnji kraji ne imeli trpeti po teh vodah. To je važno tudi glede Ljubljanskega barja in so torej doseđanji dotični deželnozborski sklepi bili povsem opravičeni.

V marg. št. 17. in 18. poroča deželni odbor, kaj se je storilo glede vodá na Vipavskem. Stavbinski urad, kateremu je deželni odbor naročil napraviti načrte, predložil je do sedaj tehnična operata o zvišanji dolinske zapore pri Beli in o velikem prekopu pri reki Vipavi med Vrbijevim in Novakovim mlinom. Zvišanje dolinske zapore pri Beli stalo bi 4000 gld., prekop pa bi veljal 46.000 gld. Tudi je deželni odbor naprosil okrajno glavarstvo v Postojni, da zvrši vodopravno postopanje ter da dá dovoljenje za zvišanje zapore v potoku Bela. Okrajno glavarstvo je dovoljenje dalo in poljedelsko ministerstvo privolilo v to, da bo to delo vršil gojzdno-tehnični urad za zgradbo hudournikov. Za uravnavo Vipavske reke pa bo visoki zbornici predloženo posebno poročilo.

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Marg. št. 17. govori o zvišanji dolinske zapore pri Beli v Vipavski dolini. O tej stvari nimam ničesar omenjati; le glede tega, da je tukaj nadalje povedano, da bode naprava prekopa pri reki Vipavi med Vrbijevim in Novakovim mlinom stala 46.000 gld., moram reči, da ne morem razumeti, kako bodo troški samo za ta kos toliko znašali. Vender pa bi bil hvaležen, ako bi se ta svota dovolila že v letošnjem letu, da se brž ko mogoče napravi prekop med Vrbijevim in Novakovim mlinom, ki je silno potreben, kajti tam je po mojem in tudi po mnenji večšakov glavna zapreka, da se voda ne more odtekati, ker je glavna struga popolnoma zasuta.

V marg. št. 18. se bere, da je podrobni načrt o uravnavi reke Vipavske napravljen. Ne vem, ali je res, da se je že odposlal visokemu poljedelskemu ministerstvu ali ne, bojim se pa, da ne bi zopet zastarel kakor prejšnji, in da ministerstvo, kadar bi se delo imelo pričeti, ne bode zopet reklo: „načrt je zastarel, treba je novega“. Želel bi torej, da častiti gospodje deželni odborniki in državni poslanci kolikor moč vplivajo na visoko ministerstvo, da se stvar čim preje reši, da načrt ja ne bo zastaral. Ako bi pa vender ne bilo mogoče načrta tako hitro pregledati in potrditi, naj bi se pa svota 46.000 gld. dala na račun iz deželnega zaklada, da se napravi vsaj prekop med Vrbijevim in Novakovim mlinom, kajti to bi bilo Vipavcem na veliko pomoč, ker bi se tako vsaj za silo varovali travniki in njive popolnega uničenja. Čim dalje se bode delo odlašalo, tem dražje bode.

Ponavljam torej toplo željo, naj bi slavni deželni odbor kolikor mogoče pospeševal rešitev et silno nujne zadeve in predlagam sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Za leto 1893. se napravi prekop med Vrbijevim in Novakovim mlinom ter se vzame na račun 46.000 gld.“

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca Lavrenčiča, naj blagovole ustati. (Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in torej v debati. Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Visoka zbornica! Gledé opazek prečastitega tovariša gospoda Lavrenčiča imam čast v pojasnilo le toliko odgovoriti, da je bilo, kar se tiče zgradbe dolinske zapore pri Beli, vloženi nekaj rekurzov na vlado — mislim dva rekurza — in sicer so bili položeni zaradi odškodovanja sveta, oziroma zaradi tega, ker se je dotičnim adjacantom, kakor mislim, premalo plačalo za odkup sveta, ki je bil potreben za zgradbo dolinske zapore. Ta rekurza še nista rešena.

Kar se pa tiče marg. št. 18., je tukaj omenjeno, da se bode predložilo o tem visokemu deželnemu zboru posebno poročilo. Prosim visoko zbornico v vednost vzeti, da tega poročila ni mogoče sedaj polagati in sicer vsled tega ne, ker je deželni odbor pač pričakoval, da bode prišla rešitev od vlade na Dunaji, oziroma od poljedelskega ministerstva, da bi se na podlagi te rešitve moglo poročati visokemu deželnemu zboru, da pa doslej še ta rešitev ni došla. Seveda je bil čas jako kratek. Pregledati je bilo treba novi operat in vse se je potem tako, kakor je bilo došlo deželnemu odboru, predložilo vladi, da bi pregledala, ali je načrt dober, praktičen in po njenih nazorih sestavljen in da potem sklene, koliko dovoli prispevka. Dotične rešitve še ni.

Toliko v pojasnilo gospodu poslancu Lavrenčiču in v utemeljenje, zakaj da odpade sedaj posebna predloga glede marg. št. 18.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Kavčič ima besedo.

Poslanec Kavčič:

Visoki zbor! Reči moram, da s tem pojasnilom nikakor nisem zadovoljen. Osebito me je čudno dirnilo, ker pravi gospod predgovornik, da stvar še ne bo rešena tako hitro, kakor je bilo misliti. Torej se bo zavlekla in zopet zavlekla, tukaj v letnem poročilu pa stoji črno na belem: „Ker je podrobni načrt o uravnavi Vipavske reke gotov, predložilo se bode o tem visokemu deželnemu zboru posebno poročilo“. Ne vem, zakaj ne bi se bilo napravilo to poročilo? Predno je ministerstvo dobilo načrte, jih je vender imel deželni odbor in ta bi jih nam bil moral predložiti, da bi bili vsaj videli, kaj se je delalo in storilo.

Sedaj imamo o tej zadevi tukaj jeden dober stavek, to je vse, kar je res žalostno. Gospod poročevalec deželnega odbora je rekel, da nima upanja, da bode stvar tako hitro rešena; seveda ne, kako bo vlada gledé Vipavcev hitro postopala, vsaj ne gre za Lloyd. Če gre za Lloyda, kateri ima mnogo šampanjca, je vlada hitrejša (Veselost. — *Heiterfeit.*) ali v Vipavi pa kmalu še kiselce ne bodo imeli, torej tudi ni pričakovati hitre rešitve. (Živahna veselost. — *Lebhafte Heiterfeit.*) Želel bi, da vlada vendar enkrat že resno vzame stvar v roke, ne pa da se Vipavci popolnoma prezirajo. Od samega obečanja nimajo nobene koristi. Znano nam je, da je prvotni načrt, ki se je napravil, zastarel in da so ga z Dunaja nazaj poslali, češ, to je star vojak, ta naj gre domu, pošljite nam rekruta. Treba je bilo torej napraviti nov načrt in ravno smo slišali, da se jih je sedaj toliko na Dunaj poslalo, da se je bati, da bodo nazadnje gospodi glave zmešali. (Živahna veselost. — *Lebhafte Heiterfeit.*) Skrajni čas je, da se vlada resno bavi s to zadevo in dokaže, da jej je kaj do davkoplačevalcev v Vipavi. Če imamo na Notranjskem fiste planke ob železnici, to ni zato, da smo zaplankani pred svetom (Veselost. — *Heiterfeit.*), temveč zato, ker smo tako nesrečni, da imamo burjo in je vlake treba obvarovati pred zameti.

Predloga ne bom stavil, ker bi bilo nepotrebno, izrekam pa toplo željo, da se vendar že enkrat prične z vravnavo Vipavskih voda, in tako, če že ne popolnoma, pa vsaj deloma zabrani, da se Vipavska dolina ne uniči popolnoma. Rad bi le vedel, kaj bi tisti pevec, ki je nekdanj pel: „Vipavska dolina, lepota sveta“, sedaj rekel, ko bi videl tisto lepoto. (Veselost — *Heiterfeit.*) Uš je spodjedla trto, kar pa je polja, ga bode pojedla pa reka. Potem se pa nam pravi in naroča: „branite, da se ljudje ne bodo izseljevali v Ameriko“.

Kaj pa hočejo Vipavci družega, vsaj nimajo vsled slabih letin nič jesti, ali hoče drug družega pozobati?! (Veselost. — *Heiterfeit.*) Če si hoče vlada ohraniti te sužnje oziroma davkoplačevalce, naj jih dejanski podpira, ne pa samo z besedami, z besedami se še nihče ni izredil.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — *Niemand meldet sich.*)

Ako ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Povše:

Rad bi se pridružil mnenju častitega gospoda poslanca Vipavskega okraja, da bi bilo želeti, da bi se poleg dolinske zapore pri Beli zvršil tudi prekop med Verbijevim in Navakovim mlinom, ali danes o tem ni mogoče sklepati, ker ministerstvo še ni odredilo, ali in koliko bode država prispevala iz melioracijskega zaklada.

Gospodu tovarišu Kavčiču moram omeniti, da je operat o uravnavi Vipavske reke po toliko letih res izgotovljen, toda proračun je ogromen, kajti troški bodo znašali 346.000 gld. Sedaj gre za to, da se

prvič ministerstvo odloči, ali se potrdi operat in drugič, ali sprejme na račun melioracijskega zaklada 50% teh troškov. Ko bode to vse dovoljeno pri ministerstvu, potem bo imel deželni zbor sklepati o tem, koliko bo dežela dala prispevka in koliko bodo morali prispevati adjacenti.

Ker ministerstvo tudi glede prekopa pri Novakovem mlinu še ni ničesar odredilo in tudi ta del projekta še ni rešen, za sedaj tudi še ni mogoče ugoditi želji gospoda poslanca Lavrenčiča, pač pa priporočam deželnemu odboru, da naprosi ministerstvo za nujno rešitev vsaj tega dela, da se bode mogel napraviti načrt zakona in da se bo na pomlad moglo delo zvršiti.

Poslanec Lavrenčič:

Po pojasnilih gospoda poročevalca umaknem svoj predlog.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Lavrenčič je umaknil svoj predlog in se torej ne bode o tem predlogu glasovalo.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje svoje poročilo.

Poročevalec Povše:

Glede uravnave potoka Mirna poroča deželni odbor pod marg. št. 19., da je naprosil Krško okrajno glavarstvo, da ustanovi vodno zadrugo. Glavarstvo poroča, da je moralo uporabljavati § 45. kranjskega vodnega zakona in na podstavi zakona z dné 8. julija 1892 deželnega zakona št. 7 postopati ter uporne interesente primorati k pristopu v to zadrugo.

Pod marg. št. 20., 21., 22. in 23. poroča se o zadevah Ljubljanskega barja in sicer, da je deželni odbor imenoval zastopnikom svojim v močvirski odbor gospoda deželnega poslanca Lenarčiča ter da se od visokega kmetijskega ministerstva zahtevano vodopravno postopanje od strani v to poklicane cesarske oblasti, to je slavnega glavarstva v Ljubljani že vrši.

Da se to vodopravno vprašanje prej ko mogoče dožene, odredilo je okrajno glavarstvo, da je c. kr. inženir Kirchschrager zvršil podolžno nivelovanje reke Ljubljanice od Fužin do izliva Ljubljanice v Savo v zvezi s Podhajskejevim nivelovanjem ter préčne profile v omenjeni progii.

Pod marg. št. 22. nahaja se izkaz o močvirskem zakladu, ki znaša sedaj po odbitih letnih stroških močvirskega odbora za trebljenje odtokov — 90.745 gld. 80 ¹/₂ kr.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Dasi je želeti in dasi se je že tolikokrat poudarjalo v tej visoki zbornici, da je neobhodno potrebno, da se vprašanje osuševanja ljubljanskega barja kar najhitreje reši, vendar stvar ne napreduje. Barjani si torej pomagajo za silo sami s tem, da si po svojih posestvih kopljejo jarke, po katerih se odteka voda in tako zemljišča osuševajo. Vsakdo je prepričan da je tako prizadevanje hvale vredno in moralo bi se za to skrbeti, da se barjanom ves trud ne izjalovi. Opozoriti pa Vas moram, gospoda moja, na neko okolnost, ki bi

utegnila vsa ta dela storiti iluzorna. Kakor utegne biti znano, ima pravico do ribištva po vodah ozemlja barjanskega tukajšnja komenda križevniškega reda, katera oddaje ribištvo podzakupnikom. Po mojem mnenju ima križevniška komenda pravico do ribištva samo po glavnih vodah, namreč po Iški, Ljubljani, Borovnišci, Liščevem grabnu, Dolgem grabnu, Izici, Kušljanovem grabnu, Babni in Cornovci in ne po vseh pritokih. Dosedaj se je v istini ribarilo samo po teh vodah, sedanji zakupniki ribištva po so raztegnili ribarjenje tudi na jarke, katere si kopljejo barjani po svojih posestvih, da osuševajo zemljišča. Ko lové tam ribe, dregajo z vilicami po jarkih in provzročujejo s tem, da se jarki posipljejo in jih barjani morajo z nova kopati. To bi se pač ne smelo dopustiti in dolžnost političnega oblastva bi morala biti, gledati na to, da se zakupnikom ribištva oneji tako razlaganje pravice do ribarjenja. Jarki, katere si kopljejo barjani z velikim trudom, morajo biti veliki, globoki in široki in naravno je, da vanje prihajajo ribe iz glavnih jarkov. Ribičem se izplača lov, barjanom pa se godi škoda in zatorej si dovoljum predlagati sledečo resolucijo:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Visoka c. kr. deželna vlada se pozivlje, naj primernim potom ukrene potrebno, da se prebivalstvu barja po zakupnikih ribištva ne bode godila škoda.“

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo resolucijo gospoda poslanca Hribarja, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in torej v debati.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Povše:

Z radostjo podpiram resolucijo, katero je stavil častiti gospod predgovornik in izrekam le željo, da bi vlada to stvar hotela natančno preiskati in z vso strogostjo zavkazati, da se omenjena zloraba ribiške pravice ne bo več godila. Jarki se z velikim trudom kopljejo, ako pa niso čisti, voda ne more otekati. Posestniki težko čakajo, da se pričenejo osuševalna dela, ker se pa stvar zavlečuje, odlašajo trebljenje jarkov, ki je jako drago in če ribiči še to, kar je, pokvarijo, ni čuda, da so travniki zamočvirjeni.

Prosim slavno c. kr. deželno vlado, da blagohotno uvažuje to resolucijo.

Deželni glavar:

Prestopimo sedaj na glasovanje o resoluciji gospoda poslanca Hribarja.

Prosim gospode, ki prihrdíte tej resoluciji, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta in prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje svoje poročilo.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 24., 25., 26., 27. in 28. poročá deželni odbor o uspehih pogozdovanja Krasa, imenoma, da je p n. gospod deželni glavar imenovan predsednikom pogozdovne komisije ter da se je tudi novi odbor izvolil. Iz poročila razvideti je, da se je v l. 1891. na novo pogojzdilo 12955 ha; v l. 1892. pa 773 ha. Stroški znašali so v l. 1891. — 9841 gld., v l. 1892. pa 7329 gld. 50 kr. Potemtakem stala je nasaditev enega ha v l. 1891. — 77 gld.

Stroški za komisijske poizvedbe glede agrarske komisije so znašali 332 gld. oni za 3 gozdne varuhe in za prilične čuvaje pri železnici 841 gld. ter za nagrade blagajničnim uradnikom, slugi za stanovanje i. d. 392 gld.

Pod marg. št. 29., 30., 31., 32. in 33. poročá odbor o gozdnih zadevah in iz teh omenjam, da se je ustanovila gozdna drevesnica v Poljanski dolini. Glede razmnožitve od vlade toliko hvaljene in priporočane tise pa naj deželni odbor deluje na to, da se bodo v gozdnih drevesnicah državnih in deželnih vzgojevala mlada tisina drevesca, katera naj se potem brezplačno delé posestnikom za nasaditev.

Iz marg. št. 34., 35. in 36. je razvideti, kako se po deželi razvijajo šolski vrti in drevesnice.

Pod marg. št. 37. pa poročá deželni odbor, kaj vse se je storilo za priskrbjevanje vode na Kranjskem. Deželni odbor je navadno podeljeval po 30% deželnega prispevka k zgradbi vodnjakov; le za vodnjak na Stermci v Pivškem ozemlju je 50% dovolil to pa zarad velike ondotne siromašnosti.

Upravni odsek odobruje sklep odborov, da pazi na izvršitev pogojev, da se polovica podpore nakaže v izplačilo po izvršitvi zemeljskih in zidarskih del, drugo polovico pa šele potem, ko se naprava že rabi.

Upravni odsek izreka živo željo ter priporočá deželnemu odboru, da še nadalje obravnava z vlado ter od nje po najboljši možnosti izposluje zdatnih državnih podpor za napravo vodnjakov, da se polagoma vse pokrajine, ki doslej toliko trpe na pomanjkanji vode, osobito zdrave pitne, kar je že iz zdravstvenega ozira naj večje potrebe, priskrbé z dobrimi vodnjaki oziroma vodovodi.

Tudi naj deželni odbor, kolikor bo le sploh mogoče, skrbi za to, da se izdelajo v vseh zadevnih krajih načrti po deželnem inženirji, ter da prej ko mogoče se povsod v teku prihodnjih let izvrše naprave vodnjakov.

Po izvršenem posvetovanji v upravnem odseku sem dobil v vednost, da so taki načrti deloma že dovršeni in sicer bi troški, ako bi se v vseh krajih, ki trpé pomanjkanja vode, napravili vodnjaki, znašali in sicer za Pivško ozemlje 30.000 gld., za vodnjake v ozemlju Cerkniskega jezera 40.000 gld., v drugih notranjskih pokrajinah 50.000 gld., za Strug in Dobropolje 30.000 gld., za Kočevski okraj 80.000 gld., v Črnomaljskem okraju 140.000 gld. in v Suhi krajini 200.000 gld., vsega skupaj torej 540.000 gld. Seveda je to ogromna svota, o kateri se ne da tajiti, da je taka, da bi skoraj človeku pogum upadel, če misli, ali bode mogoče, izvršiti preskrbjevanje naših vasi z vodo. Vender pa bi se ti troški, ako bi vlada, kar

je ministerstvo že dalo razumeti, prevzela 50% na državni zboljševalni zaklad, znižali za deželo in interese na 250.000 gld. in bi potem pripadlo 25%, torej 125.000 gld. na dotične vasi, 25% ali 125.000 gld. pa na deželo, ki bi se pa tekom 10 let morale pokriti tako, da bi prišlo deželnemu zakladu žrtvovati na leto 12.500 gld., kar je gotovo svota, ki se v primeri z velikanskim pomenom in koristjo tega, da preskrbimo našim vasem dobre pitne vode, ne more imenovati tolika, da bi se visoki deželni zbor ne smel lotiti takega dela. Dognati treba dotični dogovor z ministerstvom in ko bode ministerstvo principijelno pritrnilo, da prevzame polovico dotičnih stroškov na državni melioracijski zaklad, potem bode gotovo tudi deželni odbor rad izvedel naše sklepe in nam predložil dotični zakonski načrt.

Poslanec Kavčič:

Visoka zbornica! Stvar se tiče Notranjske in zaradi tega vidimo, da gre zopet počasi. (Veselost. — Heiterfeit.) Leta 1890. naročilo se je deželnemu odboru — dovoljeno mi bodi, da prečitam dotični sklep: (bere: — ličst:)

„Deželnemu odboru se naroča, da naj se brez zamude obrne do visoke vlade s prošnjo, da bi prej ko mogoče državnemu zboru predložila načrt zakona glede državnih doneskov za napeljavo vode v one kraje dežele kranjske, kjer prebivalstvo gospodarstvu in zdravju svojemu na kvar trpi pomanjkanje vode.“

Lansko leto je bilo treba deželni odbor zopet podrezati in opomniti, da zvrši ta sklep. Kakor smo ravnokar čuli od častitega gospoda poročevalca, so nekateri načrti že dogotovljeni in vender smo slišali, da deželni odbor ni učinil tega, kar se mu je v omenjenem sklepu naročilo, namreč da bi se bil obrnil do vlade in poizvedel, koliko procentov bi država prispevala za napravo vodnjakov oziroma tudi napajališč po krajih naše dežele, kjer ljudstvo trpi pomanjkanja vode. Stvar se bode torej zopet nekaj časa zavlekla. Vsi častiti gospodje veste, kako težko je čakati žejnemu človeku, še v krčmi je sitno čakati na kozarec vina in vender to traja k večjemu nekoliko minut, pri nas pa ljudje čakajo prepotrebne vode leta in leta in bodo čakali še Bog ve koliko časa. Kadar vojaki pridejo, mora se jim pitna voda dovažati, ker take slabe vode, kakor jo imamo pri nas, niso vajeni. Letos se je klicalo župane na odgovor, češ, vojaki so zboleli — to je bilo namreč 2 meseca pozneje, ko so že odšli — zakaj imate tako slabo vodo. Župan je torej odgovoren, če so vojaki dva meseca pozneje zboleli! Vlada seveda ni vprašala: „kaj pa je z domačimi ljudmi, kako morejo oni piti tisto vodo, ali jo morebiti filtrirajo?“ temveč se je brigala le za vojake. In vender je bila voda, katero so dobivali vojaki, še najboljša in dalje je pa treba pomisliti, da vojaki vsak dan meso jedó, med tem, ko naši kmetje še žganjcev nimajo. Pa za te se ni vprašalo. Potem smo župani odgovorili, da nismo krivi, če je voda pri nas taka, da pa vajakom ni mogla škodovati, ker se jim je od drugod boljša dovažala. Rekli smo pa tudi, da naj vlada skrbi za to, da bi se tudi občine oziroma davkoplačevalci preskrbeli z dobro vodo.

Kako se bode ta stvar rešila, še ni dognano, pač pa je bilo županom rečeno, naj se pregledajo vsi vodnjaki in zasujejo, kar je slabih. Res je, da je v nekaterih vodnjakih in kalih slaba voda, ali če se te zasujemo ali zapremo kaj pa potem? Če se komu reče: „sleči se in sežgi tvojo obleko, preslaba je“, mora se mu vender poprej, ko se to zgodi, drugo dati. Vlada bi morala najprej reči: „sedaj dobite potrebno in dobro vodo, potem morate pa slabe vodnjake in kale zasuti“. Voda res ni povsod dobra, ali ker ni druge, je vender še boljša, kakor nič. Če nastane kak ogenj, je vse jedno, ali je voda umazana ali čista, da le koristi.

V tej zadevi ne bom stavil nobenega predloga, čudno se mi le vidi postopanje deželnega odbora. Že lani bi bila stvar lahko prišla v razgovor v državnem zboru in bi se bila lahko predlagala primerna postava gledé državne podpore. Če reče deželni zbor: „mi damo 30%, občine bodele dale 20%“, je to šele polovica vseh stroškov in s tem ni pomagano, in to dokler se vlada še ni izrekla, ali prevzame država ostalih 50% ali ne. Ako bi se delo pričelo, pridemo do srede, potem pa moramo prenehati.

Če delo ni popolnoma dovršeno, ne bi imeli nobene koristi, temveč le še večjo škodo, ker bi potem celo ne imeli vode.

Predloga ne stavljam nobenega, ker bode stvar, kakor mi je znano, prišla še od druge strani v razgovor in se bode stavil potreben primeren predlog.

Deželni glavar:

Gospod c. k. dvorni svétnik baron Hein oglasil se je k besedi.

S. k. Hofrath Baron Hein:

Die Wasserversorgung der Karstgegenden bildet eine der wichtigsten Aufgaben der staatlichen und autonomen Verwaltung und haben sich beide Verwaltungsbehörden schon seit Jahren eingehend mit dieser Frage beschäftigt.

Wenn die Arbeiten, welche in dieser Beziehung im Zuge sind, dem Herrn Abgeordneten Kavčič zu langsam fortschreiten, so möchte ich ihn nur darauf aufmerksam machen, daß hier eine Ueberstürzung von den nachtheiligsten Folgen begleitet sein würde.

Ich will nur einen einzelnen Fall anführen, wo eine solche Ueberstürzung bereits stattgefunden hat, nämlich Reifnitz. Die Gemeinde Reifnitz hat geglaubt, die Sache werde sehr einfach und schnell vor sich gehen und hat eine Wasserleitung gebaut, die 5–6000 fl. verschlungen hat. Das Geld war total hinausgeworfen und heute stehen wir vor einem neuen Gesuche dieser Gemeinde mit einem neuen Projecte, wornach die Kosten der Wasserleitung auf 21.000 fl. sich belaufen werden. Mit dem Arbeiten ins Blaue hinein ohne wohlgedachte Pläne ist Niemandem gedient. Daß die Regierung dieser Frage nicht gleichgiltig gegenübersteht, mögen die Herren daraus entnehmen, daß bereits in 100 Fällen Subventionen für Anlagen verschiedenster Natur, für

Wasserleitungen, Viehtränken, Cisternen u. s. w. gegeben worden sind.

Der Bezirk Adelsberg steht in der Reihe dieser Subventionen obenan, denn 36 Fälle mit dem Betrage von 4805 fl. betreffen den Bezirk Adelsberg, 13 Fälle mit zusammen 1420 fl. den Bezirk Gottschee, 11 Fälle mit 1780 fl. den Bezirk Tschernembl, während auf andere Bezirke die übrigen Fälle sich vertheilen. Im Ganzen sind in den letzten Jahren 14.430 fl. vom hohen Ackerbauministerium für diese Zwecke bewilliget worden. Aus diesen Ziffern können die Herren entnehmen, daß das hohe k. k. Ackerbauministerium in dieser Frage eine Haltung einnimmt, welche geeignet ist, allen Interessen der Bevölkerung Rechnung zu tragen, und die Landesregierung wird gewiß immer bereit sein, derartige Projecte zu unterstützen. Gegenwärtig liegen zwei Operate größerer Natur beim hohen k. k. Ackerbauministerium und dieses ist ernstlich damit beschäftigt, diese Frage einem eingehenden Studium zu unterziehen; ein Ueberstürzen ist aber wohl nicht am Platze. Es gilt hier eine Angelegenheit zu ordnen, in welcher man Sünden gutmachen muß, die durch Jahrhunderte sich fortgeschleppt haben und gegenüber denen in früherer Zeit so gut wie nichts geschehen ist; das läßt sich nicht im Handumdrehen gutmachen. Die pecuniäre Seite der Frage, die bedeutenden Anforderungen, die an das Land gestellt werden, erheischen eine eingehende Erwägung. Ich möchte daher den Herrn Abgeordneten Kavčič auf die Zukunft, vielleicht schon auf die allernächste Zukunft vertrösten, aber gar so schnell und einfach, wie er sich die Sache denkt, wird es denn doch nicht gehen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Gospod poslanec Kavčič je vprašal, zakaj deželni odbor ni poizvedel od visoke vlade, koliko podpore bode dala ona za potrebne zgradbe vodovodov in vodnjakov. To se je pač zgodilo, kajti lansko leto je meseca maja se je predložil načrt, ki je bil takrat edini pripravljen, namreč načrt za Ambrus oziroma za Suho krajino, načrt velikega in dolgega vodovoda, ki bode po proračunu stal 30.000 gld. Ta načrt leži menda že leto in dan gori na Dunaji pri poljedelskem ministerstvu, ali rešitev še ni došla.

Potem se je vladi cela vrsta načrtov za vodovode, vodnjake in kapnice poslala tekom meseca julija ali avgusta, to vse je ali iz Postojnskega, ali iz Logaškega, deloma tudi iz Cerkljanskega okraja. Med temi načrti je več drugih vodovodov n. pr. vodovod za Strmec, ki je vsled epidemičnih boleznij, katere zaradi pomanjkanja vode tam pogostoma razsajajo, v prvi vrsti potreben. Tako se je nadaljevala stvar, kadar je bil kak načrt izdelan pri deželnem stavbinskem uradu, se je rešil kakor hitro mogoče in poslal vladi, da bi se dosegel državni prispevek. Danes je imel visoki deželni zbor priliko slišati, da je v prvem branji bil izročen načrt vodovodov za

Ribnico in za Sevšček in Begnje; ta dva vodovoda bodeta stala 40.000 gld. Pripravljen je v deželnem odboru tudi načrt za Črnomaljski in Semiški okraj, ki bode stal 75.000 gld., potem za Kočevski okraj 38.000 gld. Vsega je dosedaj, kar je izdelanih načrtov in proračunov za 301.000 gld. po proračunu. Jaz mislim, da sme verjeti gospod Kavčič, da bode deželni odbor brez zamude šel na vsako rešitev, posebno kar se tiče vodovodov, da se potem takoj omogoči sklepanje o visokosti prispevkov deželnih. Seveda je potrebno, da bodo tudi dotični kraji ali več občin skupaj, ki so prizadete, morale prispevati, če ne v denarji, pa vsaj v denarni vrednosti, n. pr. z apnom, opeko, peskom, kamenjem, s tlakto i. t. d.

Če bi še kako željo imel izreči, je ta, da bi vlada sama ozirala se na kronične vodne potrebe na Kranjskem, na Krasu, na Belokranjskem in v Suhi krajini in da bi ukrenila nekaj, kar edino ona storiti more z večjo denarno pomočjo, da bi se potem posrečilo, sistematično preiskavati, urejevati, kar je treba in sicer ne samo v geologičnem in hidrografičnem oziru preiskavati, kje se imajo vodnjaki napravljati in vrele odkopavati, marveč preiskavati stvar tudi gledé na razmere in potrebe posameznih krajev in končno, kar je v lastnem interesu vlade, tudi glede oskrbovanja vojakov pri velikih manevrih na Notranjskem, ki stanejo kakor znano, vojno ministerstvo leto za letom okolu 5000 gld. Kar se tiče tega, da je gospod poslanec Kavčič rekel, da je stvar nujna in da treba hitro delati in pripomoči, da ne nastane še večja škoda, strinjam se popolnoma s tem mnenjem.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Povše:

Gledé na izpeljave prečastitega gospoda voditelja c. kr. deželne vlade in častitega gospoda deželnega odbornika menim, da se lahko omejim na to, kar sem poprej dodal poročilu upravnega odseka. Pripomniti mi je le še to, da priporočam tudi v imenu upravnega odseka deželnemu odboru, naj gledé vodnjakov v Pivškem ozemlju opozori vlado posebno tudi na to, da je tudi vojni interes zvezan s to stvarjo in naj dela na to, da vlada odredi svoj odlok in prevzame 50% vseh stroškov na državni melioracijski zaklad.

S tem bode najnujnejšim potrebam, osobito Pivškemu okraju pomagano.

Sedaj prestopim na daljno poročanje,

V marg. št. 38. navedena razdelitev deželne podpore za povzdigo kmetijstva se odobruje, prav tako imenovanje članov komisije pod marg. št. 39.

Iz marg. št. 40. se razvidi, da je deželni odbor iz kredita, dovoljenega za nakup bikov plemenjakov, nakupil 20 plemenjakov, katere je razdelil med občine za polovico nakupnih stroškov in pod pogoji, katere je deželni zbor pri dovolitvi tega kredita določil.

Iz marg. št. 41. razvideti je, da je največje pomanjkanje plemenjakov v krajih: Črnomelj, Kamnik, Kočevje, Postojna.

Treba bo torej posebno v teh okrajih podpirati občine, da bodo mogle zadostiti predpisom živinorejskega zakona in je osobito črnomaljski okraj zaradi velike siromašnosti in ondotne zelo še revne govedoreje vse pozornosti in skrbi vreden. Ob enem želi upravni odsek, da naj komisije pri licenciranju bikov za sedaj v pričetku mileje postopajo, kar naj deželni odbor da v vednost okrajnim komisijam.

Pod marg. št. 43. omenjeni načrt lovskega zakona je visoka zbornica itak v posebni predlogi sprejela.

Gledé lovskih kart se je obrnil deželni odbor do visoke deželne vlade, katera je okrajnim glavarstvom doposlala okrožnico, v kateri zaukazuje, da se ne smejo zahtevati pristojbine za lovske karte, prav tako, da se ne zahteva v slehernem slučaju zapisnik s kolekom.

Pod marg. št. 46. in 47. naznanja deželni odbor, da se je obrnil do visoke deželne vlade s prošnjo, naj bi zaukazala svojim organom, da tovarne v reke ne spuščajo tekočin, katere strupijo vodé.

Visoka vlada ni še odgovorila, zato upravni odsek priporoča, da deželni odbor urgira, da se ta prepoved strogo izvršuje in tovarne v tem oziru z naj večjo pazljivostjo nadzorujejo. Deželni odbor naj tudi one predstojnike občin, v katerih se nahajajo velike tovarne, opozori na to zadevo ter od njih zahteva, da mu vsak tak prestopek takoj naznanijo.

Deželna podpora 1000 gld. se je porabila po ribarskem odseku za napravo ribogojnega zavoda, ki je jako vzgledno urejen in je le želeti, da tudi visoka vlada zdatno podpira ta za našo riborejo toliko važni zavod.

K marg. št. 48. gledé podeljenih premij za pobite zveri, vidre in stekle pse je pripomniti, da se je 21 steklih psov pobilo, kar pač žalostno spričuje, da se pasja steklina le v preveliki množini, osobito po Dolenjskem nahaja in ker so nasledki pogostoma toliko grozni, delati je na to, da se omeji ta nesreča, zato upravni odsek priporoča, da deželni odbor v posebni okrožnici vsa županstva opozori na to nevarnost ter jim priporoča, da povsod vpeljejo občinski pasji davek, katerega naj tudi strogo iztirjujejo.

Pod marg. št. 49. obvestuje deželni odbor, da je naznanil kmetijski družbi deželnozbornski sklep gledé deželne podpore za nameravano deželno razstavo.

Na podlagi teh pojasnil predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželni zbor sprejme v vednost poročilo deželnega odbora, podano v § 3., A, pod marg. št. 1 do 49.

Deželnemu odboru se naroča:

1. Da pri nadaljnih obravnavah z visoko vlado gledé uravnavnih del ob Savi izposluje, da se tudi od velike komisije od dne 24. julija 1891. l. kot silno nujna priznana uravnavna dela pri Gameljnih in pod Črnuškim mostom ob vaseh Stožice, Jarše do Sneberjih takoj prično.

2. Dalje naj deželni odbor izposluje, da bo državna vlada rešila prošnjo deželnega odbora, predloženo že leta 1886., da se vendar že stalno uredé in uvrsté vse vodé in reke v naši deželi.

3. Kakor hitro se bo dognalo vodopravno postopanje gledé v ozemlju in ob Ljubljani ležečih zemljišč in stavb, naj deželni odbor izdela končni troškovnik in načrt za osuševanje Ljubljanskega barja ter ga v prihodnjem zasedanji predloži deželnemu zboru v končno rešitev.

4. Deželnemu odboru se naroča, da z vso strogostjo povsod, kjer se je kako uravnavno oziroma obrambeno delo iz deželnih podpor zvršilo, zahteva ustanovitev vodnih zadrug.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne prestopimo na glasovanje in menim, da bi skupno glasovali. Ako ni ugovora? (Ni ugovora — Wird kein Widerspruch erhoben) prosim gospode, ki pritrde predlogom upravnega odseka naj blagovolé ustati.

(Vsi predlogi obveljajo. — Alle Anträge werden angenommen.)

Predlogi so sprejeti.

Prestopimo k daljni točki, to je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:

a) Antona Koprivnikarja, bivšega podjetnika zgradbe ceste čez Vagenšperk, za doplačilo;

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

a) des Anton Koprivnikar, gewesenen Unternehmers des Straßenbaues über den Wagensberg, um Bewilligung einer Aufzahlung.

Poročevalec dr. Papež:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka mi je čast poročati o prošnji Antona Koprivnikarja, bivšega podjetnika zgradbe ceste čez Bogenšperk, za doplačilo. V prošnji pravi prositelj (bere — ličst):

„Kakor je veleslavnemu zboru znano, sem bil jaz leta 1890. ko so bila zgradbena dela za preložitve Bogenšperske ceste posameznim podjetnikom oddana, nek odsek imenovane ceste za 0·18³/₄ odstotkov izpod cenitvijo prevzel, pri tem podjetji pa se z mojimi računi nasproti dejanskim troškom silno premotil, ter ž njim žalibog v veliko nesrečo prišel, ker sem samega sebe in svojo družino v siromaštvo spravil. Nasledno predložim pregledni izkaz o svojih troškovnih računih, iz katerih naj veleslavni deželni zbor blagovoli sprevideti, da imam pri onem nesrečnem podjetji dejansko 12.555 gld. 81 kr. izgube,

da sem torej za ta, pri mojih bornih razmerah, ogromni znesek oškodovan.“

Potem navaja prositelj posamezne točke s števkami, tako da končno pride za leto 1890. do skupne svote 11.708 gld. 56 kr., ravno tako navaja nadrobno posamezne točke za leto 1891. s števkami in dobi 29.555 gld. 51 kr. in končno za leto 1892. dobi on pri posameznih navedenih številkah 5970 gld. 50 kr. Skupaj pravi on torej, da ima troškov 47.234 gld. 57 kr. Ta prošnja se je izročila med tem časom deželnemu stavbnemu uradu v preiskavo in poročanje in deželni stavbni urad je izrekel, da dosedaj še ena proga ob cesti Bogenšperški ni kolavdovana. Pač je kolavdovana proga A v koloni drugi, ne pa proga B in dokler se kolavdacija ni zvršila, ni mogoče dobiti podatkov, iz katerih bi se moglo soditi, ali je sploh kaj zgube za podjetnika ali ne, k večjemu bi se moglo izreči, da je njegova izguba ona, katero je trpel, ko na gotovem odseku proge B ni nadaljeval dela in je to delo prevzel znani stavbni podjetnik Lončarič za 5060 gld. 43 kr. Temljito in po onih od prosilca samega navedenih številkah se sedaj ni moglo presoditi, koliko je podjetnik Koprivnikar po krivici trpel škode; vsled tega je finančni odsek sklenil predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželnemu odboru se izroča prošnja Antona Koprivnikarja z naročilom, da po dovrstitvi kolavdacije proge B na Bogenšperški cesti presoja vse, kar je potrebno, da more temeljito rešiti prošnjo in da poroča o tem v prihodnjem zasedanju, oziroma stavi umestne predloge.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

- b) „Glasbene Maticice“ v Ljubljani za brezobrestno posojilo 6000 gld.;
- b) der „Glasbena Matica“ in Saibach um ein unverzinsliches Darlehen pr. 6000 fl.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Društvo „Glasbena matica“ je predložilo visokemu deželnemu zboru sledečo prošnjo (bere — liešt):

„Glasbena matica je tekom zadnjih let razširila svoje delovanje tako, da poučuje 6 učiteljskih moči nad 200 gojencev v raznih instrumentih in 140 gojencev v zbornem petji.

Mimo tega si je priklopila mešan pevski zbor, kateri izvaja umetelno petje in seznanja občinstvo z najnovejšimi slovanskimi glasbenimi umotvori. Dokaz temu sta zadnja dva koncerta z dné 10. decembra 1892 in 24. marca 1893.

Neovržna resnica je, da ta zavod uspešno deluje za vzgojo slovenske mladeži in za zvikanje ugleda slovenskega naroda.

Jako neprilicno je pa to, da se mora zavodova šola potikati po tujih hišah in da se mora pouk vršiti v nedostojnih sobah: tudi preti nevarnost, da bodo gospodarji knežjega dvorca h kratu odpovedali prostore — propad velevažnega zavoda bi bil potem neizogiben.

Da se o pravem času to prepreči, se je za zavod kupila hiša št. 8 v gospodskih ulicah za 15.500 gld in v ti hiši se bode pri domačem ognišči izvestno povoljno razvijala domača glasba.

Ker pa zavod nima lastnega imetja, s katerim bi se mogla poravnati ta kupnina, in ga tudi ne more imeti, ker se 50 gojencev poučuje brezplačno, drugi pa na mesec le 1 gld. 50 krajc. plačujejo, je podpisani odbor prisiljen, v ta namen prositi izvenredne podpore.

Z ozirom na to, da je v prvi vrsti poklicana dežela, da podpira za vzgojo naroda velevažni zavod, kakor to storé druge dežele, n. pr. Hrvatska, ki daje glasbenemu zavodu vsako leto 12.000 gld prispevka, si usoja podpisani odbor staviti ponižno prošnjo:

Visoki deželni zbor naj blagoizvoli „Glasbeni Matici“ za nakup hiše nakloniti primeren prispevek.

Ker je pa kupnina 15.500 gld. treba plačati do 1. maja t. l., odbor pa ima v to svrhu na razpolago le od mestne hranilnice dovoljeno posojilo 10.000 gld., nedostaja še 5500 gld. oziroma vračunivši stroške za prepis okroglo 6000 gld., stavlja še nadaljno prošnjo:

Visoki deželni zbor naj blagoizvoli „Glasbeni Matici“ dovoliti tudi brezobrestno posojilo 6000 gld., katero bi se pokrivalo vsako leto s podporo, prejeto iz deželnega zaklada. Z ozirom na stroške za adaptacijo hiše v šolske namene to posojilo pač ne bode previsoko.“

Glasbena matica je zavod, kateri je častitim gospodom poslancem jako dobro znan. Po svoji izdaji glasbenih del in po koncertih, katere prireja, mora se „Glasbena matica“ prištevatí najvažnejšim društvom v Ljubljani, pa ne samo zaradi tega, temveč tudi zato, ker ima glasbeno šolo, katera jako uspešno deluje in v kateri toliko učencev in učenk uživa pouk v vokalni in instrumentalni glasbi, kakor na nobenem drugem zavodu v Ljubljani. Glasbena matica je doslej izhajala s svojimi dohodki, katerih ima nekoliko od vlade, od visokega deželnega zbora in nekaj od mesta ljubljanskega; poleg tega pa jo tudi posamezniki podpirajo z večjimi ali manjšimi in udje s svojimi letnimi doneski. Nekoliko dohodka ima tudi od šole; toda ta je gledé na velike troške, katere provzročuje glasbena šola, prav pičel.

Glasbena matica ima sedaj svoje stanovanje v knežjem dvorci in sicer ima za šolo prostore, ki se za zavod s tako obširno šolo morajo smatrati za nedostatne. Vsled tega je nevarnost velika, da se od merodajne strani društvu ne zaukaže, da mora te prostore iz zdravstvenih ozirov zapustiti. Društvenemu odboru je moralo torej na tem ležeče biti, da v okom pride taki nevarnosti in da si zagotovi

primerne, zdrave in za šolo ugačajoče prostore. Mislilo se je najprej, da se bode „Glasbena matica“ nastanila v „Narodnem domu“, kateri utegne v kratkem biti sezidan; vendar pa se je v odboru, ko se je razpravljalo to vprašanje, večina izrekla, da ne bi kazalo glasbene šole imeti v „Narodnem domu“, kajti v hiši, kjer je gostilna, kavarna in kjer se bodo prirejale šumne veselice, ni pravega prostora za šolo, ako se hoče, da bode dobro uspevala. Potem pa bode „Narodni dom“ tudi stal predač zunaj mesta, tako da bi bila glasbena šola malim učencem zlasti po zimi preveč oddaljena. Ravno takrat, ko se je v odboru razmotrivalo to vprašanje, ponudila se je društvu prilika, kupiti si hišo v gospodskih ulicah št. 8. za ne previsoko ceno. Hiša leži v sredini mesta na prostoru, ki je lahko pristopen od dveh strani; jeden del hiše pa sega v Vegove ulice in ker mesto namerava na tej strani podreti neko staro poslopje, uravnati prostor in odpreti javni park, bila bi v tem slučaju hiša pristopna tudi iz Vegovih ulic. Ravno iz teh ulic pa misli „Glasbena matica“ napraviti uhod za gojence svoje šole.

Odbor „Glasbene matice“ je sklical izredni občni zbor in na tem zboru je, — dasiravno so bili nekateri člani za nastanitev šole v „Narodnem domu“ — vendar z večino glasov prodrlo mnenje, da bi bilo za šolo in prospah društva samega bolje, ako se sklene nakup hiše št. 8 v gospodskih ulicah. Ker je privolila mestna hranilnica Ljubljanska v ta namen posojilo 10.000 gld., sklenil se je kup in sedaj se obrača odbor „Glasbene matice“ do visokega deželnega zbora s prošnjo, da mu za pokritje nedostatka dovoli 6000 gld. neobrestnega posojila. Tega neobrestnega posojila društvo ne zahteva brez-pogojno, temveč, daje za pokritje ono letno podporo, katero mu je visoki deželni zbor dovolil v znesku 600 gld. za tri leta naprej in o kateri „Glasbena matica“, — anticipujoč blagonaklonjenost visokega zbora, — sodi, da jej utegne tudi za naprej še toliko časa dovoljena biti, dokler ne bode posojilo 6000 gld. pokrito.

Potemtakem se zahteva „Glasbene matice“ ne sme imenovati preeksorbitantna, vendar je treba pomisliti, da, ako visoki deželni zbor sedaj dovoli 6000 gld. neobrestnega posojila društvu, s tem ne izplača „Glasbeni matici“ le 6000 gld., temveč jej nakloni veliko večji dar, kajti računati je treba tudi obresti, ki narastejo v 10 letih in od teh se mora odbiti oni kapital, ki bi z obrestmi in obrestnimi obrestmi nastal v 10 letih, ako vsako leto dovoljujemo društvu po 600 gld. podpore. Sestavlil sem račun na podlagi 4% obrestnega merila in izračunil sem, da dá kapital 6000 gld. v 10 letih 8881 gld. 22 kr.; ako bi izplačevali 600 gld. vsako leto, znašali bi ti zneski, nalagani po 4%, koncem 10. leta 7491 gld. 58 kr., tako da razloček znaša 1389 gld. 64 kr., ali z drugimi besedami, ako se društvu takoj dovoli 6000 gld., dá se mu prav za prav 7389 gld. 64 kr. Vkljub temu pa, da se taka žrtev stori, prepričan je finančni odsek, da kaže z ozirom na uspešno delovanje „Glasbene matice“ in z ozirom na eminentno važnost tega zavoda za napredek naroda in razvoj slovenske glasbe, ustreči tej prošnji, vendar pa ne

v popolnem obsegu, da bi se namreč poleg posojila naklonil tudi še primeren prispevek za nakup hiše, temveč da se dovoli le neobrestno posojilo in zaradi tega predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja „Glasbene Matice“ za naklonitev primerne prispevka za nakup društvene hiše se odkloni; dovoli se pa v ta namen iz deželnega zaklada brezobrestno posojilo 6000 gld., katero se ima pokriti v 10 letih s prispevki po 600 gld., katere dežela plačuje vsakoletno „Glasbeni Matici“. To posojilo uknjžiti se ima na drugem mestu — in sicer takoj za posojilom mestne hranilnice ljubljanske — na hiši št. 8 v Gospodskih ulicah v Ljubljani“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

- c) Županstva v Dolenjivasi za podporo za vredenje studentev v Grčaricah.
- c) Des Gemeindeamtes in Niederdorf um Subvention behufs Regulierung von Wasserquellen in Masern.

Poročevalec dr. Papež:

Visoka zbornica! Županstva v Dolenji vasi, okraja Ribniškega, prosi podpore za urenje studentev v Grčaricah. V prošnji pravijo prosilci, da v vasi Grčarice, občine Dolenjavas, dobivajo prebivalci vodo za svojo potrebo in za napajanje živine iz dveh v vasi se nahajajočih studencev; nadalje, da je voda v obeh studencih prav posebno dobra, da bi se pa iz zdravstvenih ozirov studenca morala tako urediti, da se za napajanje živine in za pranje obleke napravi posebej ločeno od tistega mesta, kjer se rabi voda za ljudi, potrebna zgradba. Nadalje pa tudi omenjajo, da vrh tega v suši ponehava nekako ta voda, ker se ravno pred, ko priteče na kraj, kjer se zajema, ponikuje. Kadar je torej suša, prisiljeni so prebivalci iskati si vode iz dve uri oddaljene Rakitnice. Vsled tega je gospodarski odbor v Grčaricah sklenil napraviti nekak reservoar, kar bi stalo, kakor pravijo, 1400 gld.

Navedene razmere so vsekako uvaževanja vredne. O svoti, ki je tukaj proračunjena, se pač ne more soditi, ali je pravilno izračunjena ali ne, kajti manjka tej prošnji načrt in vestni in večšaški proračun, vendar pa je misliti, da so prosilci prej višje nego nižje segli s to svoto in če bi troški tudi 1400 gld. znašali, bi bilo mogoče deželni prispevek vzeti iz kredita že dovoljenega deželnemu odboru.

Vsled tega je bil finančni odsek mnenja, da spada končna rešitev te prošnje v delokrog deželnega odbora in predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželnemu odboru se izroča prošnja županstva Dolenjavas za podporo v vrejanje studencev v Grčaricah s priporočilom, da preiskuje vse kar je treba za napravo zaželjene vodne zgradbe oziroma rezervoara v Grčaricah in končno reši to prošnjo v lastnem delokrogu.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

d) Jerneja Pečnika iz Krškega za nagrado in za podporo za nadaljevanje izkopavanja.

d) Des Bartholomäus Pečnik in Gurkfeld um Remuneration und Subvention zur Fortsetzung der Ausgrabungen.

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Bartholomäus Pečnik hat unter dem 20. April 1893 an den hohen Landtag zwei Eingaben gerichtet, in deren einer er um eine Remuneration für geleistete Arbeiten auf archäologischem Gebiete, in der anderen aber um eine Unterstützung zum Zwecke der Fortsetzung dieser Arbeiten bittet.

Die Verdienste, welche Bartholomäus Pečnik für die Ausgrabung prähistorischer und anderer Funde in Krain sich erworben hat, sind bekannt. Wir haben im hohen Landtage wiederholt Gelegenheit gehabt, uns sowohl mit seinen Leistungen, als auch mit den Unterstützungen zu beschäftigen, die der hohe Landtag für diese Zwecke demselben wiederholt bewilligt hat. In der jüngsten Zeit sind von Pečnik ganz besonders wertvolle Ausgrabungen bei St. Marein durchgeführt worden, wie dies aus den Berichten des Musealvereines zu entnehmen ist, in denen auch die einzelnen Details über die gemachten Funde in ganz ersichtlicher Weise von Pečnik selbst dargelegt wurden; ebenjo hat er dies in einem Vortrage, den er unlängst im Museum gehalten hat, eingehend beleuchtet.

Ich glaube, daß die Objecte, die er ausgegraben hat, den Herren bekannt sind. Darunter gibt es Objecte von höchstem Werte, die — wenn es gelingt, sie zu reinigen — den besten Gegenständen angereicht werden können, die das Museum auf diesem Gebiete unter den Funden aus der Hallstätter Periode besitzt.

Der Finanzausschuß hat sich mit beiden Eingaben eingehend beschäftigt und war der Meinung, daß es sich empfiehlt, bezüglich der Unterstützungen für diese Zwecke auch in Zukunft bei dem bisherigen System sein Bewenden zu lassen. Dieses System besteht darin, daß von Seite des Landesausschusses dem Pečnik, so oft er Beiträge für das Museum an den Landesausschuß abführt, entsprechende Remunerationen bewilligt werden, worin, wie von Seite des Landesausschusses mitgetheilt

wird, das beste Mittel gefunden worden ist, einerseits Ausgrabungen zu unterstützen, andererseits aber Pečnik's Eifer anzuspornen.

Aus diesen Gründen und festhaltend an dem bis jetzt in dieser Angelegenheit mit Erfolg geübten Verfahren hat der Finanzausschuß beschlossen, dem hohen Hause folgenden Antrag zu unterbreiten:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Die Petitionen des Bartholomäus Pečnik vom 20. April d. J. um eine Remuneration für seine archäologischen Funde und um Unterstützung für weitere Ausgrabungen werden dem Landesausschuße zur Würdigung abgetreten und wird derselbe ermächtigt, dem B. Pečnik nach seinem Ermessen eine Unterstützung bis 400 fl. in entsprechender Weise für die angedeuteten Zwecke zuzuwenden.“

Ich erlaube mir, im Namen des Finanzausschusses diesen Antrag der Annahme des hohen Hauses zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

e) Društva gospej krščanske ljubezni za podporo za poselsko zavetišče Jozefinum.

e) Des Frauenvereines der christlichen Liebe um Subvention für das Dienstoffentiahl Jozefinum.

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Društvo gospej krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavlanskega prosi s prošnjo z dne 18. aprila 1893, da bi se mu dovolila za namene, katere ima Jozefinum, podpora od visokega deželnega zbora. V tej svojej prošnji pripoveduje društvo, kakošne namene ima prav za prav Jozefinum in pravi, da je:

1. v njem asil ustanovljen, v katerem dobivajo stari posli, ki ne morejo več služiti, stanovanje, ob nedeljah in praznikih obed, po zimi kurjavo, in ako zbolé, vse oskrbovanje in zdravila brezplačno. Takih poslov je sedaj 20 v zavodu;

2. asil za uboge šolo obiskujoče deklice, katere brezplačno dobivajo obed in južino in katere se preskrbljujejo tudi z obleko, obutalom in s šolskimi potrebščinami. Takih deklic je sedaj 30 v zavodu;

3. je v zavodu asil za take pridne deklice, katere iščejo službe in katere za toliko časa, dokler službe ne dobé, dobivajo stanovanje, kurjavo in hrano po 10 kr. na dan;

4. se vsprejemajo v zavod tudi take deklice, katere stariši pošiljajo v Ljubljano, da bi se naučile kuhati in šivati;

5. se vsprejemajo tudi take deklice, katere niso več obvezane, hoditi v šolo, da se brezplačno učijo šivati;

6. se končno vsprejemajo v zavod tudi posli ženskega spola, kateri začasno obolé in za katere imajo delodajalci plačevati malo odškodnino.

Da se more tako vsestranski in velik delokrog izvrševati, stane seveda jako mnogo in zaradi tega se obrača društvo do visokega deželnega zastopa s prošnjo, naj bi mu ta pripomogel s primerno podporo. To prošnjo podpira društvo posebno s tem, da se je neko poslopje moralo prezidati in napraviti notranja oprava, kar je stalo silno veliko denarja. Uvaževaje vse to, mislil je finančni odsek, da je ustreči prošnji.

Ker je pa priznaval človekoljubno delovanje tega društva, šel je še korak dalje in storil sklep, da se društvu podpora 100 gld. ne dovoli samo za tekoče leto, ampak še naprej za tri leta.

Sklep finančnega odseka se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Društvu gospej krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavlanskega dovoli se za leta 1893, 1894 in 1895 iz deželnega zaklada po 100 gld. letne podpore za društvene namene.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Iz poročila častitega gospoda poročevalca je razvidno, da društvo jako dobro deluje, ker se usmiljuje in skrbi za revne ljudi, kateri službe iščejo in so na telesu in na duši razpostavljeni velikim nevarnostim. Prav torej, da se podpira tako za celo deželo važno društvo. Finančni odsek je predlagal, naj se društvu dovoli podpora 100 gld., kolikor je visoki deželni zbor že prejšnja leta dovoljeval v ta namen, in sicer za tri leta naprej; ali z ozirom na to, da imamo veliko društev, za katere bodemo še in smo že dovoljevali podpore v velikih zneskih, akoravno niso tako velike važnosti, nego zavod sv. Jožefa, mislim, da bi kazalo zvišati nasvetovano podporo na 200 gld. na leto.

Priporočam, da naj visoki deželni zbor pritrdi temu mojemu predlogu.

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo nasvet poslanca Kluna, da se dovoli društvu namesto 100 gld. po 200 gld. na leto, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, morda gospod poročevalec?

Poročevalec Hribar:

Omeniti mi je, da moram kot poročevalec zavzemati odsekovo stališče in ker se je v finančnem

odseku sklenila podpora samo v znesku 100 gld. tudi z glasom častitega gospoda poslanca Kluna, zaradi tega se mi čudno zdi, da danes pride s spreminjalnim predlogom, naj se ta podpora poviša na 200 gld. Ako se on sklicuje na to, da visoki deželni zbor dovoljuje drugim društvom večje podpore, je to res, vendar pa to ne utemeljuje predloga, naj se tudi društvu gospej krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavlanskega dovoli višja podpora, kajti zavod dobiva od privatnih strani tako veliko podpor, kakor malokatera druga naprava. Omenjam le, da se je gospa Hotschevarjeva obvezala, plačevati obresti od posojila 10.000 gld., katero se je najelo za razširjenje zavoda in s tem društvu odvzela veliko breme, akoravno mu je že prej podarila velik kapital.

Ne da bi hotel dalje ugovarjati nasvetu gospoda kanonika Kluna, konstatujem samo, da se je v finančnem odseku soglasno sklenilo, nasvetovati podporo v znesku 100 gld.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Klun nasvetuje, da se od finančnega odseka nasvetovana podpora poviša na 200 gld.

Ker ta predlog sega dalje nego odsekov predlog, glasovati je najprej o nasvetu gospoda poslanca Kluna in prosim gospode, kateri pritrdé predlogu, ki se glasi sedaj:

„Društvu gospej krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavlanskega dovoli se za leta 1893, 1894 in 1895 iz deželnega zaklada po 200 gld. letne podpore za društvene namene“ naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in odpade torej glasovanje o odsekovem predlogu.

Daljna točka dnevnega reda je:

- f) Županstva v Dolenjem Logatecu za podporo za izpeljavo sanitetnih odredb c. kr. političnih oblastev.
- f) Des Gemeindefamtes in Unterloitsch um Subvention behufs Durchführung der von den k. k. politischen Behörden angeordneten Bestimmungen.

Poročevalec Žitnik:

Visoki zbor! Županstvo občine Dolenji Logatec prosi podpore za izpeljavo in izvršitev sanitetnih odredb c. kr. političnih oblastev in navaja v svoji prošnji, da je občina vsled odredb političnega oblastva imela mnogo troškov zaradi kolere. Pravi, da je bila primorana razširiti mrtvašnico, kar je stalo 450 gld., da je napravila zasilno bolnico za 120 gld. in izpeljala nek cestni odtočni kanal, kar je stalo 400 gld. brez tlake. Vsi troški so znašali nad 2000 gld. in sedaj prosi županstvo za izdatno podporo.

Z nekakim zadovoljstvom konstatujem, da visoki deželni zbor, izvzemši posamezne slučaje, res

radovoljno odpira roke kmetskim občinam, vendar pa smo vsi tega prepričanja, da so na eni strani potrebščine dežele silno narastle. na drugi strani pa, da se je nekaj let sem vpeljala nekaka prevelika radodarnost, da se namreč prosilci tudi v malenkostnih stvareh uslišijo. Jaz sam kot zastopnik kmetskih občin, bi bil vedno za to, da se uslišijo ako mogoče vse prošnje, ali misliti moramo pa tudi, kam bi utegnila priti dežela kranjska vsled vedno rastočih stroškov in vedno rastoče bede. Gledé na to skrb in odgovornost, katero smo prevzeli, moram pač reči, da se popolnoma strinjam z nasvetom finančnega odseka in priznavam, da za take stvari, kakor so mrtvašnice, kanali, občinska pota itd., deželni zbor pač ne more dovoljevati podpor. Če eni taki prošnji ustrezemo, oglasile se bodo tudi kmalo druge občine, češ: „mi imamo tudi pravico zahtevati podpore“ in potem bomo kmalu imeli reševati samo take prošnje. Tudi jaz sem torej popolnoma mnenja finančnega odseka, naj se ta prošnja kar se tiče mrtvašnice in kanala odbije, pač pa naroči deželnemu odboru, naj iz katerega koli kredita dovoli primerno podporo za bolnico za kolero, kajti ko se je 31. avgusta lanskega leta visoka deželna vlada obrnila do deželnega odbora, da naj podpira naprave takih bolnic, pritrtil je deželni odbor, kakor se vidi iz letnega poročila, tej želji. Kakor sem čul od častitega gospoda tovarisa Murnika, privolilo je društvo rudečega križa 16.000 gld. za take namene, morebiti se tu lahko kaj dobi.

Zatorej predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županstva Dol. Logatec za podporo k izvršitvi sanitetnih odredb se izroči deželnemu odboru, ki naj jo v zmislu svojega sklepa glede podpor za nakup razkužil in opravo bolnic za silo primerno reši.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

g) Županstva na Planini pri Vipavi za podporo za napravo vodnjakov.

g) Des Gemeindeamtes in Planina bei Wippach um Subvention zur Errichtung von Brunnen.

Poročevalec Žitnik:

Dalje imam čast poročati v imenu finančnega odseka o prošnji županstva na Planini za podporo za napravo vodnjakov. V tej prošnji navajajo prosilci, da trpi občina silno vsled pomanjkanja vode, da imajo pač nekaj a suhih studencev in da so v slučajih kakega požara v največji nevarnosti. Vas šteje 117 hiš in torej je pač očitno, kake nadloge

trpe ljudje vsled suše. Finančni odsek je mnenja, da zasluži občina nekaj podpore, ker pa županstvo ni predložilo nobenega načrta za napravo vodnjakov in le pravi, da bode stvar stala nad 3000 gld., mislil je, naj deželni odbor pozivlje županstvo, da predloži načrte in proračun in potem na podlagi tega proračuna dovoli iz lanskega leta dovoljenega kredita za take namene primerno podporo.

Zatorej predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županstva na Planini pri Vipavi za podporo k napravi vodnjakov se izroča deželnemu odboru, ki naj na podlagi načrtov in natančnega proračuna dovoli primerno podporo iz dovoljenega kredita.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

h) Županstva na Črnomvrhu za podporo za napravo občinske poti.

h) Des Gemeindeamtes in Schwarzenberg um Subvention zur Herstellung eines Gemeindeweges.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Unter den Angelegenheiten, welche Subventionen für Gemeindegeweg betreffen, hat sich der hohe Landtag wohl kaum mit einer anderen so oft und so eindringlich beschäftigt, als mit derjenigen, über welche ich jetzt im Namen des Finanzausschusses zu referiren die Ehre habe, d. i. die Subventionirung der Gemeindegeweg, welche von Schwarzenberg an die Oberlaibach-Billichgrazer, beziehungsweise Waitisch-Dobrova-Billichgrazer Bezirksstraße führt. Bereits in drei Sessionen hat der hohe Landtag über diesen Gegenstand Beschlüsse gefasst und sind bereits sehr namhafte Beiträge zum Ausbaue dieser Straße aus Landesmitteln flüssig gemacht worden. Zur Verfassung des Projectes sind 350 fl. bewilligt worden; durch einen späteren Beschluss ist der Landesauschuss angewiesen worden, ein unverzinsliches Darlehen und eine Unterstützung zur Ausführung des Projectes zu bewilligen und sind in dieser Beziehung zwei Beträge von je 1000 fl. und ein drittes Mal eine Subvention von 600 fl. flüssig gemacht worden. Wie also die Herren sehen, sind das Beträge, wie sie bisher für eine Gemeindegeweg meines Erinnerens noch in keinem anderen Falle bewilligt worden sind. Immerhin glaubte der Finanzausschuss in Anbetracht der gegebenen Verhältnisse auch betreffs des neuerlichen Gesuches nicht ganz ablehnend sich verhalten zu sollen.

Alle diejenigen Momente, die in derartigen Fällen maßgebend sind, die ungünstige, von dem Verkehr abgeschlossene Lage des Ortes, die geringen Mittel der

betheiligten Ortschaften, die Kostspieligkeit des Projectes — es handelt sich um ein Project, welches ungefähr 5000 fl. kosten wird — alle diese Momente sind hier in einem besondern Maße vorhanden und deshalb glaubte der Finanzausschuss, trotzdem schon bedeutende Summen flüssig gemacht worden sind, empfehlen zu sollen, noch einmal dem Projecte und den betreffenden Bewohnern mit einer Unterstützung beizuspringen, allerdings unter der Voraussetzung, dass der Landesauschuss zuerst von dem Stande der Arbeit sich überzeugt. Bis jetzt liegen keine Behelfe vor, aus welchen entnommen werden könnte, in welcher Weise die bisher gewidmeten Beiträge verwendet worden sind; es fehlt insbesondere noch der Nachweis, welche Opfer die Interessenten gebracht haben und in welchem Maße der Bezirks-Strassenauschuss, der im vorigen Jahre ein diesbezügliches Versprechen gemacht hat, beizusteuern gewillt ist. Hierüber fehlen, wie gesagt, die Nachweise und es wird, bevor eine neuerliche Unterstützung flüssig gemacht wird, Aufgabe und Pflicht des Landesauschusses sein, sich über den Stand der Angelegenheit die vollste Ueberzeugung zu verschaffen.

Ich gelange nun zu dem Antrage des Finanzausschusses, welchen ich zur Annahme dem hohen Landtage empfehle und welcher dahin geht:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„Der Landesauschuss wird beauftragt und ermächtigt, sich von dem Stande der Arbeiten bei der von Schwarzenberg an die Oberlaibach-Billichgrazer, beziehungsweise Waitzsch-Dobrova-Billichgrazer Bezirksstraße führenden Gemeindestraße und den bisherigen Leistungen der Interessenten genau zu überzeugen und weitere 150 fl. als Subvention und 200 fl. als unverzinslichen Vorschuss aus dem Landesfonde dann zu bewilligen, wenn im Uebrigen die Reparatur, beziehungsweise Neuherstellung der genannten Straße vollständig gesichert ist und insbesondere auch der Straßenausschuss Oberlaibach eine angemessene Beitragsleistung ausgewiesen haben wird.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

i) Podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaji za podporo.

i) Des Unterstützungsvereines für slovenische Universitäts Hörer in Wien um Subvention.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaji obrnilo se je, kakor v preteklem letu, tudi letos do visokega deželnega zbora, da bi mu tudi za leto 1893. dovolil nekoliko podpore iz deželnega zaklada. V svojem 4. letnem poročilu navaja, kako porablja podpore, katere mu dovoljujejo deželni zastopi, katere mu plačujejo

ustanovniki in podporniki in iz tega 4. letnega poročila je razvidno, da so od 1. januarja leta 1892. do konca septembra vsi dohodki znašali 1424 gld. 28 kr., od katerih pripade 281 gld. 92 kr. osnovni glavnici. Podpor so dali 32 podpirancem in sicer v 125 slučajih. Izkazano je tudi, na katerih fakultetah so bili razni podpiranci in po koliko se jim je dalo. Iz vsega tega je razvidno, da društvo jako vestno opravlja svoj posel in ker obstoji društvo le malo let, je potreba večja, kakor pri drugih društvih, ki obstojé že dalje časa in imajo kapitalije, od katerih obresti dajejo že lepe dohodke.

Finančni odsek je bil zaradi tega mnenja, naj bi se visoki deželni zbor tudi za leto 1893. oziral na to društvo in torej nasvetujem:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaji dovoljuje se za leto 1893. iz deželnega zaklada 200 gld. podpore.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

k) Stavbinskega odbora na Bledu za podporo za napravo poti v strmi strani ob Radolni.

k) Des Nothweinflamm-Baucomités in Beldes um Subvention zum Ausbaue des Weges durch die Nothweinflamm.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Stavbinski odbor za zgradbo poti v Radolniški soteski na strmi strani ob Radolni obrača se do visokega deželnega zbora s prošnjo, v kateri se mu najprej najtopleje zahvaljuje za podporo, katero mu je že pred nekoliko leti naklonil za napravo poti v vrtceh na Pokluki. Omenjajo, da je ta pot jako priljubljena onim, ki obiskujejo kraj. Odbor pa tudi že dve leti dela v Radolniški soteski pot, ki meri okolu 2000 metrov in gre od Radolniškega šuma ob Radolni skozi jako interesantne in romantične partije naše lepe domovine. Pred dvema letoma nabralo se je v ta namen 174 gld. in župan Gorjanski, Zumer. je prevzel delo. Precej tisto leto nabrali so še 600 gld. s tem, da je gospoda na Bledu napravila nek koncert in ljudsko veselico. To je doneslo 600 gld. in s tem zneskom je bilo mogoče napraviti 534 metrov poti. Drugo leto prispevala je nekoliko kranjska hranilnica in nekoliko drugi, ki Bled obiskujejo, vsega skupaj namreč 649 gld. 74 kr., tako, da se je zopet moglo napraviti 440 metrov poti, potem most in leseno galerijo na bolj nevarnih straneh. Društvo ima sedaj 104 gld. 29 kr. dolga, dela pa še za 350 metrov v skalovji, kar bode stalo po njegovem proračunu 700 gld. Društvo potrebuje torej vsega sku-

paj še 804 gld. 29 kr. Nabralo se je pri ljudeh, ki Bled obiskujejo in s tem, kar je darovala kranjska hranilnica, vsega skupaj 1423 gld. 74 kr., vsi troški pa bi po proračunu znašali 2228 gld. 03 kr. in da bi se moglo delo zvršiti, obrača se društvo do visokega deželnega zbora, da bi mu dovolil nekoliko podpore. Pot bode jako lepa in bode zelo ugajala onim, ki bodo obiskovali romantični kraj.

Visoki deželni zbor je že marsikaj dovolil za olepšavo Bleda in tudi v tem slučaju je finančni odsek mislil, da bi dobre obresti donášalo tamošnjemu kraju, ako se dovoli nekoliko podpore iz deželnega zaklada tudi za to stvar. Z ozirom na to nasvetujem v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Stavbinskemu odboru za zgradbo poti v Radolnski soteski na strmi strani ob Radolni se dovoljuje iz deželnega zaklada 300 gld. podpore.“

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrđe temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

- 1) Samostojnega ribarskega odseka c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani za podporo za napravo novega vodovoda v ribogojnem zavodu na Studencu.
- 2) Der selbständigen Fischereisection der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention behufs Herstellung einer neuen Wasserleitung in der Fischzuchtanstalt in Studenz.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! Samostojni ribarski odsek c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani prosi podpore za napravo novega vodovoda v ribogojnem zavodu na Studenci; prošnja je važna in se glasi (bere — ließt):

„Ribarski odsek c. kr. kmetijske družbe prosi toliko podpore, da bi mu bilo mogoče izvršiti nov vodovod v vališče na Studencu in cedilo iz cementa, v katerem bi se čistila voda za valitev, oboje po načrtu, kterega je izdelal gospod deželni inženir Čadež. Sedanji vodovod, izpeljan iz velikega ribnika v vališče, je iz nastopnih vzrokov nedostaten.

a) Daje vode k večjemu za 30.000 iker,

b) tudi ta edini je negotov, ker se cev rada zamaši, kadar začne voda donášati okrak; tudi pipe, po katerih se razdeljuje voda na posamezne valilne aparate, se rade maše z okrakom, da je zarod vedno v nevarnosti podušiti se, ko bi se dotok ustavil,

c) voda zdaj nikakor ne doteka čista, ampak donaša vedno toliko neorganskih in organskih snovi, da se ikre močno zablatijo do časa, kadar jih je mogoče očediti, t. j. da se pokažejo oči in se jih sme

premikati; ta nečistost vode provzroča izdatne zgube, naj bode oskrbovanje še tako vestno in točno.

d) Še drug, jako velik nedostatek pokazal se je letos ob času, ko so se jele drstiti šarene postrvi.

Na Studencu vrši se to drstenje uže meseca marcija, kadar je še vališče napolnjeno z zarodom domačih postrvi, torej se voda iz ribnika ne sme izpustiti in je treba loviti šarene ikrnice po polnem ribniku, kar stane neprimerno veliko truda in stroškov in je vender vspeh lovi nepopoln in majhen.

Da se projekt g. dež. inženirja Čadeža izvrši, mogoče bo takoj v prihodnjem letu pričeti valitev v veliki meri, ker z živim materialom v ta namen je zavod dobro preskrbljen. Lahko bi se uložilo poleg 30.000—40.000 iker domačih postrvi še 150.000—20.000 iker od šarenek, po katerih se najbolj povprašuje in se prodajajo ovaljene še vedno po 5 gld. tisoč; zavod bi dobival potem dohodkov tudi od prodaje teh iker.

Da odsek z ribogojstvom vspešno deluje, razvidi se iz izkaza sedanjega živega materiala in sicer:

1. 27.000 postrvic domačega plemena v osmih koritih. Dobili smo jih iz 3·5 litra iker, osmukanih na Studencu.

Zaradi natančnega pregleda gledé izgube in odpadka lotil se je odsekov načelnik mučnega dela in je te postrvice natančno preštel.

2. Zarod šarenih postrvi, sedaj še v vališči, ceni je na 10.000—12000 ribic.

3. 1800 postrvic domačega plemena, 14 mesecev starih.

4. 3000 šarenih postrvic, starih 10 mesecev. Od teh je prodal odsek 300 za 45 gld.

5. Matere ribe postrvic navedenih pod št 1. okoli 40 kg.

6. Matere ribe šarenih postrvic, okoli 200 kg. iz l. 1891., te ribe najbolj uspevajo ter so (stare zdaj 22 mesecev) največe 36—40 cm, najmanjše 16—20 cm dolge.

7. 200 rdečih postrvic (salmo salvelinus) in 400 potoških rdečink (salmo fontinalis) starih 14 mesecev.

Od ameriških ostrizev, 5 rib, starih 3 leta, pričakovati je letos (meseca junija ali julija) gotovo zaroda.

Postrvice pod št. 1. bo na jesen treba oddati dve tretjini in one pod št. 3. vse meseca maja t. l. iz zavoda; druge ribe hoče odsek odgajati dalje.

Če tudi sme odsek pričakovati uže letos nekaj dohodkov iz zavoda samega, vender bo komaj mogoče s temi in drugimi doneski pokrivati tekoče stroške za opravilo in hrano. Iz situacijskega plana, katerega je izdelal g. dež. inženir Čadež, razvidi se, koliko naprav je odsek dovršil za popolnitev zavoda in je tudi umevno, kako je odseku narastel primankljaj.

Ker je naprava novega vodovoda v vališče in cedila iz cementa potrebna, se bo začela uže v prihodnjem letu s prodajo ovaljenih iker šarenek izplačevati in je le s to napravo bilo mogoče pridobiti zarad tega izvrstnega plemena za domače vodé, upa odsek, da mu bo visoki deželni zbor omogočil izvršiti omenjeno napravo.“

Tako se glasi prošnja, katera se naslanja na projekt, katerega je narisal deželni inženir Čadež. Vže lani se je dovolilo po predlogu upravnega odseka samostojnemu ribarskemu odseku c. kr. kmezijske družbe, da sme napraviti ribje odgojevališče na Studenci na določenem mestu; dovolila se mu je v ta namen tudi podpora 1000 gld. Kar sedaj prosi samostojni ribarski odsek, je le popolnitev tega, kar se do sedaj še ni storilo na tistem mestu in torej je treba, da se to dovoli, posebno glede tega, da bi ne bilo drugače mogoče o pravem času oskrbovati basene, veliki bajer in vališče. Tako n. pr. je treba vodo ven spuščati, kadar se trebi veliki bajer in kadar se morajo ribe ploviti. V tistem času se valé ikre v velikem številu in voda pride iz bajerja v vališče. To bi ne bilo mogoče, ako bi se bajer izpustil. Vsled tega je treba iz posebnih studencev, iz že napolnjenega jarka spuščati vodo samostojno po posebnih ceveh v vališče, tako da se potem brez vse zapreke lahko izpušča voda iz bajerja. Treba je pa seveda potem tudi, da se pri tem vodovodu napravi filter in sicer zato, ker so skušnje pokazale, da je voda jako blatna, posebno po dežji, in da se ikre, kadar se valé, zadušé v blatu. Torej je deželni inženir Čadež napravil načrt za filter. Proračunil je vse delo na 1100 in nekaj goldinarjev čez. Vsled tega se je poklical deželni inženir Klinar, da bi ta načrt pregledal in vzel v nadrobni pretres in on je ponižal to veliko svoto na 340 gld. in pravi, da bi se lahko s tem denarjem popolnoma dosegel namen. Posebno pa pravi, da ni treba cevi iz litega železa, temveč da zadosi, da se polagajo lončene cevi, ker vodni pritisk ni tako velik, da bi ne mogle proti pritisku vstrajati lončene cevi.

Gledé na to, da je naprava prepotrebna in tako rekoč zadnji oddelek celega načrta, ki je bil lani v vspredu samostojnega ribarskega odseka, je finančni odsek sklenil:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Samostojnemu ribarskemu odseku c. kr. kmezijske družbe se dovoli za napravo vodovoda in cédila (Filter) na Studencu 340 gld. podpore iz deželnega zaklada.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrédé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

7. Ustno poročilo finančnega odseka o marg. št. 4., § 5. letnega poročila deželnega odbora (bilanca Ljubljanskega mestnega posojila).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über § 5, Marg. Nr. 4, des Rechnung-

Jahrsberichtes des Landesausschusses (Bilanz des Laibacher städtischen Anlehens).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! O marg. št. 4., § 6. letnega poročila bodem poročal samo na kratko, ker so bila poročila o tej stvari v prejšnjih letih obširna, tako, da je vsakdo izmed častitih gospodov poslanec zadosti informovan o glavni bilanci in o proračunu mestnega loterijskega posojila Ljubljanskega. Glavna bilanca mestnega posojila Ljubljanskega za leto 1891. je zanimiva v tem oziru, ker je razvidno iz nje, da je imelo mesto Ljubljansko doslej izgube pri prodaji vrednostnih papirjev, katere je imelo v svojej posesti, 6570 gld. 44 kr.; profitovalo pa je, kakor je razvideti na strani 117. letnega poročila, 26.246 gld. 34 kr., tako da je napravilo 19.675 gld. 90 kr. čistega dobička. V finančnem odseku se je izreklo opravičeno mnenje, da naj bi se te dve točki v bilanci ne navajali več med aktivni in pasivi, temveč da bi se samo ostali znesek postavil v specialno rezervo, tako da ne bode treba iz primerjanja obojestranskih zneskov šele iskati dobička ali izgubo. Mislim, da se bode tej želji dalo ustreči.

Dalje je razvidno iz glavne bilance, da znaša račun vzdrževanja vojašnice 4189 gld. 05 kr. in da znaša račun vojašnične amortizacijske zaklade že 11.313 gld. 73 kr. Ako se ta znesek odtegne od kapitala, ki se je izdal za vojašnico, vidimo, da vojašnica ne stane več 472.157 gld. 31 kr., temveč v okroglem znesku samo 461.000 gld. in da se bode ta kapital tekom 25 let, v katerih bode država prispevala mestu Ljubljanskemu za to zgradbo, popoljno amortizoval ter da bode vojašnica po preteku teh 25 let mesto Ljubljansko stala jako malo. DrugEGA nimam o tej stvari ničesar omeniti, istotako ne o računu anuitet in o računu dobička in izgube, temveč prosim le:

Visoki deželni zbor naj blagovoli poročilo deželnega odbora v marg. št. 4. § 6. o glavni bilanci mestnega posojila Ljubljanskega za leto 1891. vzeti na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrédé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Hribar:

Istotako nimam ničesar omeniti o proračunu mestnega posojila Ljubljanskega za leto 1893. in predlagam:

Visoki deželni zbor naj blagovoli ta proračun vzeti na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka z načrtom zakona o izločitvi delne proge deželne ceste Logatec-Idrija od deželne meje pri Vrščevem do erarskega skladišča za les stoječega za mostom čez Nikovo v Zgornji Idriji iz kategorij deželnih cest (k prilogi 43.).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, mit welchem der Gesetzentwurf, betreffend die Ausscheidung der zur Voitsch-Idrianer Landesstraße gehörigen Theilstrecke von der Landesgrenze bei Verscevo bis zum ärarischen Legstättengebäude hinter der Nikovabrücke in Ober-Idria aus der Kategorie der Landesstraßen vorgelegt wird (zur Beilage 43.).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Od deželne ceste iz Logatca v Idrijo vzela je država v svoje oskrbovanje tisti kos, ki drži od deželne meje pri Vrščevem do erarskega skladišča za mostom čez Nikovo v Zgornji Idriji. Vsled tega, da se je ta delna proga inkamerovala, treba jo je opustiti kot deželno cesto.

Upravni odsek predlaga torej iz razlogov, navedenih v prilogi 43.:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„1.) Priloženemu načrtu zakona se ustavno pritrjuje.

2.) Deželnemu odboru se nalaga, da temu načrtu zakona izprosi najvišje potrjenje.“

Deželni glavar:

Otvarjam splošno debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, preidemo v specialno debato in prosim gospoda poročevalca, da prebere § 1.

Poročevalec dr. Tavčar:

V § 1. se je spremenil tekst v toliko, da se ujema naslov te ceste z onim, katerega rabi zakon z dne 28. julija 1889, da se torej ne reče „cesti Logatec-Idrija“, temveč „cesti iz Logatca v Idrijo“.

Potem se imata po predlogu upravnega odseka izpustiti v 4. vrsti za besedo „skladišča“ besedi „za les“, da se ima torej glasiti samo „skladišča za mostom čez Nikovo“ itd., kar je bolj v soglasji z nemškim tekstom in tudi bolj blaglasno.

V zadnji vrsti končno se ima beseda „kategorije“ nadomestiti z besedo „vrste“. Nemški tekst ostane nespremenjen.

§ 1. se ima torej glasiti (bere — ließt):

„§ 1.

K deželni cesti iz Logatca v Idrijo (§ 1., št. 20. zakona z dne 28. julija 1889. l. dež. zak. št. 18.) spadajoča delna proga od deželne meje pri Vrščevem do erarskega skladišča za mostom čez Nikovo v Zgornji Idriji se izloči iz vrste deželnih cest.

§ 1.

Die zur Voitsch-Idrianer Landesstraße (§ 1, Z. 20 des Gesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 18) gehörige Theilstrecke von der Landesgrenze bei Verscevo bis zum ärarischen Legstättengebäude hinter der Nikovabrücke in Ober-Idria wird aus der Kategorie der Landesstraßen ausgeschieden.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde § 1., naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospoda poročevalca, da prebere § 2.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 2. se glasi (bere — ließt):

„§ 2.

Mojemu ministru za notranje reči je naročeno izvršiti ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird mein Minister des Innern beauftragt.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Naslov zakona se ima spremeniti, da bode ugajal spremembam § 1 Mesto „ceste Logatec-Idrija“ naj se reče „ceste iz Logatca v Idrijo“; za besedo „skladišča“ naj se izpustita besedi „za les“; in mesto „kategorije“, naj se reče „vrste“.

Naslov se glasi (bere — ließt):

„Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se delna proga deželne ceste iz Logatca v Idrijo od deželne meje pri Vrščevem do erarskega skladišča za mostom čez Nikovo v Zgornji Idriji izloči iz vrste deželnih cest.

Gesetz

vom

wirksam für das Herzogthum Krain,

mit welchem die zur Voitsch-Idrianer Landesstraße gehörige Theilstrecke von der Landesgrenze bei Verševce bis zum ärarischen Legstättgebäude hinter der Nitovabrücke in Ober-Idria aus der Kategorie der Landesstraßen ausgeschieden wird.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrdé temu naslovu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim prebrati uvod načrta zakona.

Poročevalec dr. Tavčar:

Uvod se glasi (bere — liešt):

„Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. deželnega zakona z dné 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22 des Landesgesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt:“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Predlagam, da se načrt zakona sprejme takoj tudi v tretjem branji.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se zakon takoj sprejme tudi v tretjem branji.

Ako ni ugovora? (Ni ugovora — Es wird kein Widerspruch erhoben), zmatram, da so gospodje poslanci s tem zadovoljni, da se takoj glasuje v celoti.

Prosim torej glasovati in prosim gospode poslance, ki pritrdé ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona tudi v celoti, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je sprejet tudi v celoti in s tem je sprejet tudi prvi predlog upravnega odseka.

Glasovati nam je še o drugem odsekovem predlogu in prosim gospode, ki pritrdé drugemu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

9. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve v Kamniškem cestnem skladovnem okraji se nahajajoče novo napravljene ceste, ki se odcepi v Radomljah od okrajne ceste Kamnik-Radomlje-Dob in stika pri Preserji z okrajno cesto Kamnik-Domžale-Sv. Jakob, z na njéh se nahajočim novo zgrajenim mostom čez Bistrico, med okrajne

ceste, in gledé opustitve okrajne ceste držeče iz Radomelj čez Homec na deželno cesto Kamnik-Trzin (k prilogi 44.).

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßen-Concurrenzbezirke Stein vorkommenden, in Radomle von der Stein Radomle-Nidher Bezirksstraße abzweigenden, bei Preserje in die Stein-Domžale-St. Jakober Bezirksstraße einmündenden neu hergestellten Straße sammt der in ihrem Zuge gelegenen neuerbauten Brücke über die Feistritz in die Kategorie der Bezirksstraßen und Auflassung der Bezirksstraße von Radomle über Homez bis zur Einmündung in die Stein-Tersfainer Landesstraße (zur Beilage 44.).

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! Priloga 44. je že dalje časa v rokah častitih članov visoke zbornice, in poročilo deželnega odbora je obširno in tako temeljito sestavljeno, da se lahko izognem daljšemu utemeljevanju predlogov upravnega odseka. Ti se strinjajo s predlogi deželnega odbora, izvzemši, da je upravni odsek 3. in 4. točko nasveta deželnega odbora stilistično izpremenil, ter ju sklopil v jeden predlog.

Gledé 3. in 4. točke deželno-odborskega predloga je bil namreč upravni odsek mnenja, da ako se sprejmeta nespremenjeni, bi se s sprejetjem točke 3. prejudiciralo točki 4., ob enem pa se upravni odsek tudi še ni hotel principiijelno izreči o tem, ali se most čez Bistrico pri Holmci opusti kot okrajni most, ali pa, da še nadalje ostane v tej kategoriji. Gledé na § 22. cestnega zakona je posebno treba da se dožene prej dogovor z vojnim erarom.

Predlogi upravnega odseka se glasé:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

„1. Na podstavi § 23., točka 3., zakona z dné 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, se novo napravljena cesta, ki se v Radomljah od okrajne ceste Kamnik-Radomlje-Dob odcepi in stika pri Preserji z okrajno cesto Kamnik-Domžale-Sv. Jakob, z na njej se nahajajočim novo zgrajenim mostom uvrsti med okrajne ceste in stavbe.

2. Deželnemu odboru se naroča, da zaradi prevzetja ceste in mostu v oskrbo okrajnega cestnega odbora kamniškega potrebno ukrene.

3. Deželnemu odboru se naroča, da glede opustitve iz Radomlja čez Homec na deželno cesto Kamnik-Trzin držeče okrajne ceste kot take postopa po smislu § 22., točka 2., zakona z dné 28. julija 1889, dež. zak. št. 17., ter o dotičnem vspehu poročá v prihodnjem zasedanji, eventualno predloži dotični načrt zakona v ustavno odobrenje.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede k enemu ali drugemu teh predlogov?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki pritrde prvemu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki pritrde drugemu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, ki pritrde tretjemu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Z ozirom na od več strani izraženo željo sklenil bom sejo.

Prihodnja seja bode v petek, dne 5. t. m. ob 9. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom:

(Dnevni red glej prihodnjo sejo. — Tagesordnung siehe nächste Sitzung.)

Odsek za letno poročilo ima sejo v četrtek dne 4. maja ob 1/25. uri popoldne.

Finančni odsek ima sejo v četrtek ob 10. uri dopoldne.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 3. uri 10 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 3 Uhr 10 Minuten nachmittags.

